

ACTITUDS RESPONSABLES EN RELACIÓ AL MEDI AMBIENT EN ESTUDIANTS UNIVERSITARIS

Treball de Final de Grau en Psicologia

Autora: Claudia Marques Oliveira

Tutor: Ramon Casany Mora

Curs: 2018–2019

Grau en Psicologia, 4t curs

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, maig de 2019

Agraïments

Agrair a Ramon Casany, tutor d'aquest treball, per la seva dedicació, consells, paciència , seguiment al llarg de tota la investigació i, sobretot, per la seva confiança en mi i en l'elaboració d'aquest treball.

També m'agradaria poder donar les gràcies a la família i als amics pel seu suport i acompanyament en el procés d'investigació i al llarg de tot el grau.

Resum

La present investigació té com a objectiu conèixer les actituds proambientals presents en els estudiants universitaris, així com analitzar quins factors la constitueixen i la seva correlació amb la realització de conductes proecològiques. L'estudi s'ha realitzat a partir d'un disseny descriptiu transversal, que ha utilitzat com a instrument de recollida de dades un Qüestionari "ad hoc" d'Actituds Responsables en Relació al Medi Ambient en Estudiants Universitaris. La mostra es compon d'un total de 35 subjectes d'entre 20 i 27 anys, estudiants de diferents graus universitaris que assisteixen a universitats tant nacionals com internacionals. En general, els resultats exposen que la mostra estudiada presenta un elevat nivell d'actituds proambientals, que aquestes tenen una estructura multifactorial en què la major part dels factors estan directament relacionats entre ells i, finalment, es recull que el gènere influeix significativament en la presència d'actituds proambientals, mentre que el grau i el centre universitari no tenen una influència significativa en la mateixa.

Paraules clau: preocupació ambiental, conducta ecològica, actitud, medi ambient, estudiants universitaris

Abstract

The aim of this research is to study the environmental attitudes that can be founded in university students, as well as to analyze the different factors that shape them and their correlation towards proecological behaviors. The study was carried out using a descriptive cross-sectional design, which has used a Questionnaire for Responsible Environmental Attitudes in University Students as an instrument for the data collection. The sample consists of a total of 35 subjects between 20 and 27 years old; students of different university degrees who attend national and international universities. In general, the results show that the sample studied presents a high level of pro-environmental attitudes, that these have a multifactorial structure in which most of the factors are directly related to each other and, finally, it is observable that the gender has a significant influence in pro-environmental attitudes presence, while the university degree and the university itself do not have a significant influence on these.

Key words: environmental concern, ecological behavior, attitude, environment, university students

Taula de continguts

1. Introducció.....	6
2. Fonamentació teòrica.....	8
2.1 Definició de la Psicologia Ambiental	8
2.1.1 Característiques de la Psicologia Ambiental.....	9
2.2 Perspectiva històrica	11
2.2.1 Inicis de la Psicologia Ambiental.....	11
2.2.2 La Psicologia Ambiental a partir de la dècada dels 60	12
2.2.3 Evolució de la Psicologia Ambiental fins al final del segle XX	13
2.3 Actituds.....	14
2.4 Actituds ambientals.....	15
2.4.1 Actituds, valors i creences proambientals	16
2.5 Conductes ambientals	17
2.4.1 Conductes, valors i creences proambientals.....	18
3. Objectius del treball.....	19
4. Hipòtesis i preguntes d'investigació.....	20
5. Metodologia.....	21
5.1 Disseny de la investigació.....	21
5.2 Participants.....	22
5.3 Instruments de recollida de dades	28
5.4 Procediment	32
5.4.1 Procés de recollida de dades.....	32
5.4.2 Procés d'anàlisi de dades.....	32
5.5 Ètica i deontologia	34
6. Anàlisi dels resultats.....	35
6.1 Correlacions entre les dimensions de les actituds ambientals	35
6.2 Preocupació individual	40
6.3 Preocupació social	41
6.4 Consciència individual.....	43
6.5 Participació	45
6.6 Coneixement.....	46
6.7 Influència de la universitat.....	47

6.8 Influència del grau universitari	51
6.9 Influència del gènere.....	52
7. Discussió dels resultats	53
8. Conclusions	57
9. Limitacions	59
10. Futures propostes de millora	60
11. Referències bibliogràfiques	61
12. Annexes	65
12.1 Annex 1: Matriu d'instruments.....	65
.....	66
.....	67
.....	68
.....	69
12.2 Annex 2: Qüestionari	70
12.3 Annex 3: Consentiment informat.....	75

1. Introducció

El present estudi tracta d'una recerca metodològica de Treball de Final de grau en psicologia a la Universitat de Vic. Els processos d'investigació es constitueixen en base a una sèrie de passos, dels quals el primer n'és identificar l'objecte d'estudi. Així, el principal objectiu d'aquesta recerca és conèixer les actituds proambientals i les variables directament relacionades amb una conducta proecològica. A partir d'aquí, em vaig fer la pregunta en relació a les actituds dels estudiants universitaris i quines variables podien incidir en què aquests tinguin o no unes actituds responsables o proambientals.

Segons una enquesta dirigida per Greenpeace, aquests darrers anys s'ha presenciat un increment, per part de la ciutadania, de la preocupació envers la situació mediambiental i, en conseqüència, en relació a les diverses repercussions que les accions i conductes, de l'actual societat en què vivim, han generat a nivell ambiental. Així, cada cop més, gran part de la població, un 70% aproximadament, afirma presentar un sentiment de preocupació envers l'actual situació del planeta (canvi climàtic, contaminació de mars i rius, escalfament global, entre d'altres) i defensa una voluntat per adoptar accions i conductes proecològiques a fi de millorar i protegir el medi ambient (Greenpeace, 2017).

Diversos estudis i investigacions defensen la importància de conèixer l'origen i els diversos motius que inciten a la conducta proecològica (del Carmen, García, Monteoliva i de Lecea, 2006), així com de conèixer les actituds proambientals i la influència en aquesta de factors com els valors, les creences o les normes socials (González i Amérigo, 1998). Segons Holahan (1991), també és rellevant en les actituds responsables amb el medi ambient, la influència del nivell de coneixement mediambiental de l'individu. Aquest fet, exposa un dels motius pels quals la mostra seleccionada en la present investigació són estudiants universitaris.

L'interès per estudiar i aprofundir en aquesta àrea sorgeix del fet de no haver estudiat ni tractat, en profunditat, aquesta àmbit de la psicologia al llarg del grau. Així, s'ha considerat necessari enfocar la present investigació en aquesta àrea, ja que és tracta d'una branca, tot i que cada vegada menys, emergent de la psicologia. Es pot dir que, en comparativa a altres branques d'aquesta disciplina, la psicologia ambiental no ha estat

tant estudiada i els treballs i investigacions que s'hi relacionen no tenen el mateix abast ni interès de lectors. A més, com s'ha comentat anteriorment, es considera que és un tema de gran importància conèixer les actituds proambientals, així com identificar les variables relacionades amb aquestes, atès a la preocupant situació mediambiental actual.

Així doncs, en base als motius esmentats, el present treball permet investigar en quin grau els estudiants universitaris presenten actituds proambientals i com aquestes esdevenen un factor imprescindible per a la predicció i realització de comportaments responsables envers el medi ambient.

Respecte l'estructura del treball, es divideix en els següents apartats. En primer lloc, es troba la fonamentació teòrica amb l'objectiu de conèixer l'estat actual del tema i que en diuen els autors i els estudis sobre el tema treballat; així com una evolució històrica en relació a la psicologia ambiental; alhora que també s'introdueix el concepte d'actitud i la relació que aquesta té respecte el tenir una mirada proambiental. En segon lloc, es troba el marc pràctic, on s'exposen els objectius i les hipòtesis de la recerca, es concreta la metodologia d'estudi, s'assenyalen els resultats obtinguts, s'elabora una discussió dels resultats i finalment, s'efectuen unes conclusions. Al final del treball es troba la bibliografia utilitzada per a la realització del mateix.

2. Fonamentació teòrica

2.1 Definició de la Psicologia Ambiental

La Psicologia Ambiental és una àrea de la Psicologia que estudia la interrelació de l'ambient físic amb la conducta i la experiència humana, tenint present que no únicament els escenaris físics afecten a la conducta de la persona, sinó que també els propis individus tenen una influència activa sobre l'ambient (Holahan, 1994; Valera, s.d). Els psicòlegs ambientals creuen que una forma important d'aprendre sobre la naturalesa de la conducta humana és estudiar la manera en què les persones s'adapten als ambients físics i com els utilitzen per satisfer les seves necessitats particulars (Holahan, 1994).

Es tracta, doncs, d'una àrea d'investigació constantment modificant i evolucionant; de naturalesa canviant. La Psicologia Ambiental ha evolucionat en resposta als problemes socials, a les inquietuds de cada moment i, per tant, tracta temes relacionats tots aquests aspectes, a fi d'analitzar i donar respostes pràctiques als coneixements teòrics socioambientals. Així, es considera una branca amb una participació interdisciplinària, atès que l'estudi de la conducta humana en ambients físics requereix el treball d'especialistes en ciències socials, sociologia, antropologia, medicina, entre d'altres. Els investigadors en Psicologia Ambiental estudien una ampli ventall de qüestions de contingut psicològic com, per exemple, els patrons de la conducta espacial, l'estrès ambiental, les imatges mentals, entre d'altres (Holahan, 1994; Valera, s.d).

Per tant, segons el model de Kurt Lewin, la Psicologia Ambiental s'orienta tant en la resolució de problemes pràctics com en la formulació de noves teories, amb voluntat de fusionar aquests dos aspectes de manera que ambdós es desenvolupin en un mateix nivell. De fet, l'autor ressalta que la investigació genera nous coneixements teòrics alhora que els aplica a la resolució de problemes socials, i considera que al revisar els efectes de la participació social, els psicòlegs obtenen la retroalimentació pràctica necessària per a les seves teories psicològiques. En aquest sentit, considera que la teoria psicològica té un valor pràctic en tant que pot orientar el plantejament i excussió de programes en àrees amb problemes socials complexos (Holahan, 1994; Mercado, Urbina i Ortega, 1987; Valera, s.d)

Al llarg dels anys, la Psicologia Ambiental ha desenvolupat plurals mètodes d'investigació en diversos ambients de camp o de laboratori, a fi d'adaptar l'enfocament de la investigació a les característiques particulars de l'ambient d'estudi i als requeriments específics de la qüestió plantejada. Tot i que la majoria de casos fan referència a estudis de correlació en ambients naturals, també s'utilitzen mètodes d'investigació experimentals en treballs de camp o laboratori sempre que els mètodes siguin adients a les demandes i necessitats plantejades en l'estudi. Aquest enfocament variat i flexible de la investigació és especialment important en la Psicologia Ambiental, ja que la complexa naturalesa de la relació ambient-conducta fa que els investigadors enfrontin constantment nous problemes metodològics (Holahan, 1994; Valera, s.d). Així, la Psicologia Ambiental s'ha desenvolupat amb una rapidesa sorprenent. L'interès de la psicologia ambiental per estudiar la conducta humana en ambients físics, en els quals les persones viuen i treballen, l'han fet esdevenir particularment responsiva a les exigències del món actual (Holahan, 1994).

2.1.1 Característiques de la Psicologia Ambiental

Seguint com a base l'enfocament adaptatiu de la Psicologia Ambiental, aquesta es caracteritza per la importància atribuïda als processos d'adaptació. Els psicòlegs ambientals s'interessen especialment en els diversos processos psicològics mitjançant els quals les persones s'adapten a les complexes exigències de l'ambient físic (Holahan, 1994). L'enfocament adaptatiu posa èmfasi en:

- Els processos mitjançant els quals els éssers vius interactuen amb l'ambient.
- Una perspectiva holística de l'organisme i el seu ambient.
- El rol actiu dels organismes vius en relació amb el seu ambient.

Així, l'enfocament adaptatiu de la psicologia ambiental posa èmfasi en els processos psicològics que fan de mediadors de l'efecte que produeixen els ambients físics en l'activitat humana (Valera, s.d). L'investigador busca conèixer els processos psicològics que fan de mediadors entre les condicions ambientals i els resultats en la conducta. Cal considerar els processos psicològics mediadors entre l'ambient i la conducta individual, així com tots aquells processos psicològics mediadors dels ambients físics en les activitats de les persones a nivell social (Holahan, 1994).

En segon lloc, una perspectiva holística permet cada cop més una visió més ampla i complexa de l'ambient que emmarca la vida diària de les persones. En efecte, segons Holahan (1994) “per comprendre la conducta humana en forma adequada, l'ambient i la conducta s'han de contemplar com parts interrelacionades d'un tot indivisible” (p. 23). La psicologia ambiental s'interessa en un estudi holístic de l'ambient físic, tal i com l'experimenten les persones en la seva vida diària. La perspectiva holística no pretén impedir que es realitzin estudis de laboratori o investigacions analítiques, sinó que allò els resultats observats s'interpretin d'acord a la naturalesa holística de les relacions que existeixen entre l'ambient i la conducta (Holahan, 1994; Mercado, Urbina i Ortega, 1987).

En tercer lloc, també cal tenir present les formes positives i adaptatives en que les persones enfronten l'ambient (Valera, s.d). Així, aquesta perspectiva porta a l'estudi de les formes actives, variades i creatives que les persones han après per viure en determinats ambients. Si no es consideren les formes en que les persones enfronten activament l'ambient, hi haurà una tendència a contemplar-lo com una força aclaparadora i a la gent com un instrument passiu (Holahan, 1994). Així, aquest model determinista de l'ambient i la conducta es representa de la següent manera:

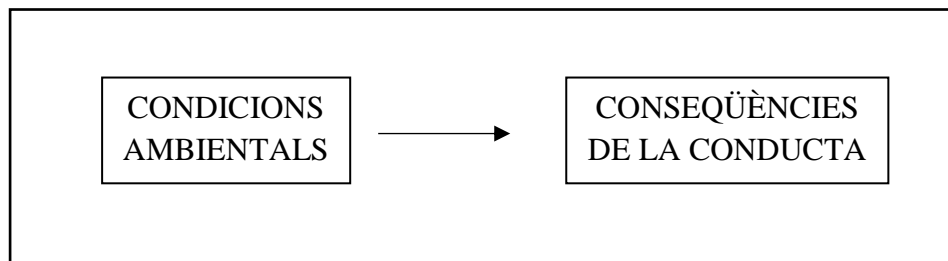

Figura 1: Model determinista de l'ambient i la conducta. Extret de “Psicologia Ambiental: Un Enfoque General”, 1994, p.24.

En aquest sentit, la conducta humana es contempla com una reacció directa i passiva front a les condicions de l'ambient que la controlen. Així, s'estableix que una condició ambiental negativa, condueix inevitablement a reaccions humanes negatives, tals com poden ser malestars físics o emocionals. No obstant, actualment es creu que aquesta visió determinista presenta de forma molt simplista la relació entre ambient i conducta (Valera, s.d). En efecte, tot i quan les persones s'enfronten a condicions ambientals difícils, són capaces de desenvolupar formes positives i creatives per satisfer les seves necessitats

individuals socials (Holahan, 1994). Així, aquest model adaptatiu de l'ambient i la conducta es representa de la següent forma:

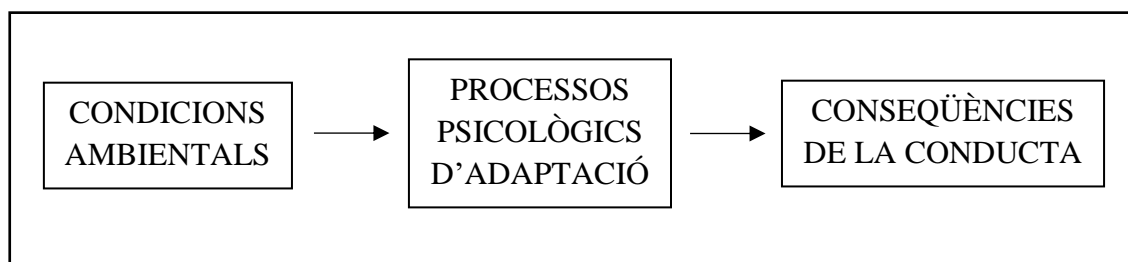

Figura 2: Model determinista de l'ambient i la conducta. Extret de “Psicologia Ambiental: Un Enfoque General”, 1994, p.24.

Segons aquest model, els efectes de l'ambient sobre la conducta son mediats per una varietat de processos psicològics adaptatius. Es mostra que l'efecte de la relació entre l'ambient i la conducta es recíproc; les persones influeixen en les condicions de l'ambient mentre que l'ambient també influeix en la conducta humana. Segons el model adaptatiu, els efectes psicològics potencialment negatius d'una situació d'estrès es poden invertir a través de processos efectius de confrontació. Aquesta, no obstant, implica un esforç directe ja sigui per modificar les condicions ambientals que provoquen l'estrès o per canviar el significat psicològic d'allò que produeix l'estrès. Aquest model no garanteix que les persones sempre tindran èxit al invertir els efectes potencialment adversos de les condicions ambientals desfavorables. Es important reconèixer els obstacles ambientals reals que les persones enfronten en les seves vides i evitar culpar a les víctimes de les condicions ambientals inadequades per les equivocacions i frustracions sobre les que no tenen control. Molts psicòlegs creuen que el model adaptatiu explica de forma més completa la relació ambient-conducta (Holahan, 1994; Mercado, Urbina i Ortega, 1987).

2.2 Perspectiva històrica

2.2.1 Inicis de la Psicologia Ambiental

El primer autor que es va interessar per la Psicologia Ambiental va ser Willy Hellpach, a principi del segle XX, desenvolupant investigacions relacionades amb les inquietuds ambientals. Uns anys més endavant, en concret, l'any 1947, els psicòlegs Roger Barker i Herbert Wright van fundar l'Estació Psicològica a Midwest, a Kansas, amb la finalitat

d'estudiar com el context i l'entorn mediambiental afectava a la conducta de les persones, sobretot a els infants en període de desenvolupament (Holahan, 1994; Moser, 2003).

Així, a partir de la constitució d'aquesta fundació, els dos psicòlegs van realitzar investigacions tant en el laboratori com en l'entorn natural; amb participants i situacions quotidianes i verídiques. D'acord amb els psicòlegs, el seu objectiu era estudiar la conducta de les persones a l'experimentar situacions reals i naturals (no artificials), tenint present que la conducta l'entenien com la suma de patrons conductuals. D'aquesta manera, relacionaven els patrons de conducta sorgits amb les característiques temporals i ambientals en què es situava l'estudi (Holahan, 1994; Mercado, Urbina i Ortega, 1987; Valera, s.d).

Totes aquestes investigacions van suposar, en efecte, una innovació i revolució en la Psicologia. De fet, els dos psicòlegs van parlar per primera vegada de la "Psicologia ecològica", un nou camp d'investigació psicològica, en què l'objectiu principal era "saber com influeixen en la conducta i el desenvolupament de les persones els ambients físics que emmarquen la vida diària" (p.29). D'aquesta manera, determinaven que es necessitava conèixer informació envers la naturalesa i complexitat de la situació ambiental per poder predir el comportament de les persones, és a dir, que era necessari estudiar la naturalesa ambiental per tenir més coneixement envers els patrons conductuals de les persones (Holahan, 1994; Mercado, Urbina i Ortega, 1987).

En síntesi, segons Holahan (1994), Barker i Wright van ser determinants en l'estudi de la Psicologia Ambiental, i les seves investigacions van suposar una obertura de coneixement envers la idea de concebre els ambients físics com modeladors de la conducta humana.

2.2.2 La Psicologia Ambiental a partir de la dècada dels 60

A partir dels anys 60, la Psicologia Ambiental va viure un creixement evidencial, i els autors que van realitzar investigacions es van centrar més les qüestions pràctiques plantejades per altres professionals i disciplines. En aquest sentit, envers la dècada del 1960-70 autors com Proshansky afirmen que "la Psicologia Ambiental està orientada a la solució de problemes com un intent de respondre a un gran número d'interrogants plantejats per arquitectes, dissenyadors d'interiors i urbanistes" (p.30) (Holahan, 1994). Així, en aquest moment, altres disciplines reconeixen la importància de la psicologia ambiental i es va evident que la col·laboració de psicòlegs i sociòlegs podia ajudar a resoldre moltes qüestions sobre la relació del disseny de l'ambient i el suport o facilitació

de determinats tipus d'activitats humanes. En aquest sentit s'entén de forma més específica que la conducta humana està interrelacionada amb elements com l'arquitectura o el disseny. Proshansky i part dels seus col·laboradors exposen que cada entorn arquitectònic està associat a uns patrons de conducta característics. A més, tot i fer un canvi de les persones que es troben a l'entorn, aquests patrons continuen estables i duradors (Halahan, 1994; Valera, s.d).

2.2.3 Evolució de la Psicologia Ambiental fins al final del segle XX

D'acord als aspectes exposats als punts anteriors, va haver un canvi i evolució en els contextos en què es desenvolupaven les investigacions: del laboratori a l'ambient natural i real. En aquest sentit, part dels arquitectes i dissenyadors professionals es van mostrar decepcions envers els estudis realitzats, atès que la investigació psicològica no estava preparada per donar resposta a les preguntes sobre la conducta quotidiana en ambients del món real (Halahan, 1994).

En efecte, segons Halahan (1994) els psicòlegs havien realitzat estudis a partir de la investigació en laboratoris que feia que, fins al moment, els coneixements psicològics es limitessin a certes reaccions fisiològiques provocades per ambients amb els quals la majoria de dissenyadors o arquitectes no s'identificaven. Per exemple, hi ha estudis sobre la conducta en ambients com són naus espacials o submarins, però no estudis de la conducta en ambients urbans quotidians.

No obstant, d'acord amb Halahan (1994) i Varela (s.d), davant la pressió constant d'aquests professionals, així com de l'interès social per les qüestions ambientals del moment, els psicòlegs ambientals van canviar l'enfocament dels seus enfocaments i mètodes d'investigació:

D'una banda, va ser en aquell moment quan un nombre considerable de psicòlegs i sociòlegs es van unir amb l'objectiu de constituir la Psicologia Ambiental com una nova disciplina. Arrel d'un seguit d'esdeveniments en els anys 70, tals com les reunions que es van efectuar amb voluntat de tractar les preocupacions dels diversos investigadors, o les noves publicacions que es van realitzar al voltant d'aquesta àrea d'investigació, el nou camp de la Psicologia Ambiental es va guanyar un lloc respectable entre les altres àrees d'estudi ja existents.

D'altra banda, el ràpid creixement de la Psicologia Ambiental durant la dècada dels 70 va ser atès al gran interès social pels problemes ambientals i socials que van caracteritzar

aquesta època. Així, els esdeveniments que van tenir lloc durant les dècades del 1960-70 van accelerar el desenvolupament de la Psicologia Ambiental (la qualitat de l'ambient físic i les conseqüències ambientals a llarg termini de la contaminació industrial, el maneig inadequat dels recursos naturals) i van donar lloc a diversos debats públics que van representar l'opinió pública envers els problemes ambientals. A mesura que les persones es van anar fent més sensibles i conscients de les condicions ambientals del seu entorn, va augmentar el coneixement envers la Psicologia Ambiental i el reconeixement de les pràctiques i/o accions que malmetien el medi ambient.

En aquest sentit, doncs, davant d'aquesta situació, els ciutadans van demanar als científics una major participació en la solució dels principals problemes ambientals presents en la societat. Així, es va promoure la realització d'estudis i investigacions encaminades a resoldre aquests problemes. També es van observar enfrontaments per part d'estudiants cap a professors de Psicologia a fi de demanar una congruència en l'enfocament de la Psicologia amb els problemes socials que repercutien en tots els aspectes de la seva vida (Halahan, 1994; Mercado, Urbina i Ortega, 1987).

Tot i observar durant la dècada dels 60 un ràpid desenvolupament i evolució en la investigació relacionada amb el disseny de la Psicologia Ambiental, no va ser fins la dècada dels 70 quan es van donar els primers passos en la formulació de teories ambientals. Els psicòlegs ambientals van començar a formular teories a partir de les ja existents en altres branques de la Psicologia i que es podien aplicar per ajudar a entendre la complexa relació entre l'ambient i la conducta (Halahan, 1994).

Així, per exemple, es van realitzar estudis sobre l'estrès ambiental tenint com a base i fonamentant-se amb anteriors estudis relacionats amb les models d'estrès ambiental que explicaven la reacció de les persones davant diferents factors ambientals estressants (Halahan, 1994).

2.3 Actituds

Un dels temes d'especial interès pel que fa l'estudi de les actituds ambientals incideix en la formació i transformació de les actituds que l'individu assumeix respecte a l'ambient en tots els aspectes de la seva vida.

Durant les darreres dècades, la psicologia social ha intentat donar resposta a la definició i naturalesa del concepte d'actitud. No obstant, s'ha observat que els diversos professionals en aquest camp no han arribat a un consens sobre la millor forma de definir el concepte (Holahan, 1994). D'una banda, es fa evident que la majoria dels autors afirmen que una actitud fa referència a tot allò que la persona sent per algun objecte o situació. D'altra banda, altres autors però, afegixen que el concepte d'actitud també implica allò que la persona opina sobre l'objecte o situació, així com la seva conducta envers el mateix. Aquesta segona definició, continua vigent, tot i que hi ha un major nombre d'autors que es posicionen amb la primera afirmació.

En efecte, un dels autors situat en aquesta segona perspectiva, Leonard Berkowitz, psicòleg social estatunidenc, exposa que la millor definició del concepte és la més simple; la que se centra en els sentiments de les persones envers les coses. Defensa que els sentiments i les opinions no sempre coincideixen; una persona pot tenir una opinió sobre alguna cosa sense estar interessat en aquesta (Holahan, 1991). Per tant, segons Berkowitz una actitud fa referència “als sentiments favorables o desfavorables que inspira un objecte o situació” (p.115). D'aquesta manera, les actituds impliquen sentiment avaluatius; indiquen quin tant agrada o desagrada alguna cosa a un individu (Holahan, 1991).

2.4 Actituds ambientals

Durant els darrers anys s'ha fet evident el creixent interès dels psicòlegs ambientals, davant l'increment de la consciència social sobre la necessitat de preservar els recursos naturals, per l'avaluació de les actituds de les persones en relació a la conservació del medi ambient. Així, les actituds ambientals (també anomenades actituds ecològiques o actituds responsables en relació al medi ambient) són els sentiments favorables o desfavorables que es tenen envers alguna característica de l'ambient físic o envers a un problema relacionat amb aquest. Així, en relació a l'estudi de les actituds ambientals, s'entén que “les actituds són la base perquè l'individu decideixi on vol viure i si està satisfet o no amb l'ambient en el qual es troba” (p.113). Per tant, l'autor afirma que aquestes estan implícites en les opinions i judicis personals de l'individu en relació a la protecció de l'ambient natural i la conservació dels recursos (Holahan, 1994).

Segons Holahan (1994), les actituds influeixen, de forma directa i indirecta, en moltes de les decisions quotidianes de la persona. Per aquest motiu, aquestes esdevenen la base de

moltes decisions individuals i, consegüentment, un dels aspectes d'especial interès per a la Psicologia Ambiental. En aquest sentit, els descobriments relacionats amb les actituds ambientals poden ser útils des de la formulació de lleis en defensa de la preservació del medi ambient fins a la implementació de programes per modificar la conducta social en relació a la conservació i preservació de l'ambient natural (Holahan, 1994).

2.4.1 Actituds, valors i creences proambientals

En referència a aquesta punt, és fonamental estudiar els aspectes directament relacionats amb la preocupació ambiental, així com també l'estudi de valors i creences indicadors d'aquesta preocupació (Berenguer i Corraliza, 2000).

En aquest camp doncs, els investigadors han intentat identificar les característiques personals relacionades amb les actituds que afavoreixen la conservació ambiental. Pierce informa que els valors personals com la comoditat i la responsabilitat s'associen amb actituds favorables envers la preservació del medi ambient (Holahan, 1994). D'altra banda, altres estudis, també remarquen la relació entre actituds ambientals i una filosofia social liberal. En particular, Wohlwill va descobrir que el suport a la preservació de la bellesa natural es relaciona positivament amb valors socials que reflecten punts de vista liberals orientats cap al canvi social. Finalment, altres investigacions també confirmen la relació entre les actituds ambientals i variables demogràfiques com l'educació i els ingressos (Holahan, 1994).

D'altra banda, diversos estudis i investigacions han relacionat variables com la preocupació social i ambiental, la importància de les normes socials i personals, els valors personals, els valors altruistes, els valors biosfèrics, les creences, el sentiment d'obligació personal o les normes morals, el gènere, l'edat, la ideologia política, el nivell de coneixement ambiental, entre d'altres amb la presència d'actituds proambientals (Berenguer i Corraliza, 2000). En aquest sentit, segons González i Amérigo (1998), s'ha demostrat que les dones es mostren més preocupades pel medi ambient i consideren més importants els valors altruistes en comparativa amb els homes. També cal destacar que les dones tenen una major consciència de les conseqüències (per un mateix i pels altres) de la situació ambiental, mentre que els homes són més propensos a creure que aquesta

realitat s'està exagerant (González i Américo, 1998). Américo (2006) també assenyala que ser dona es relaciona amb el proambientalisme.

Finalment, Américo (2006) també exposa que variables sociodemogràfiques com la joventut, un nivell educatiu elevat i posseir un cert grau d'informació es relacionen amb l'aparició d'actituds ambientals, així com amb la voluntat de realitzar accions proambientals. Igualment, Berkowitz remarca que els processos mitjançant els quals les persones es relacionen amb l'ambient no operen de forma independent, sinó que el coneixement influeix en les actituds i viceversa (Holahan, 1994). Per la seva part, Martín-Molero (1994) conclou en un dels seus estudis que: "Existeix una diferència perceptible entre els individus en ambients educats i aquells que no ho estan" (p.192).

2.5 Conductes ambientals

Cal tenir present que les conductes ambientals estan estretament relacionades amb les actituds ambientals abans definides. Un estudi realitzat per Russell Weigel i col·laboradors, mostra que els resultats obtinguts en l'Escala d'Interès Ambiental (escala que avalua les actituds de l'individu en relació a diversos aspectes ecològics d'importància) correlacionen amb la predicció de la conducta envers en medi ambient. Així, s'observa que les persones que presenten actituds ambientals més favorables, tenen una major predisposició a la realització de conductes proambientals que impliquin un compromís per part del subjecte (Roth, 2000).

D'altra banda, investigadors com Maloney, Ward o Braucht, creuen que la crisi ecològica que amenaça el planeta és resultat de la conducta inadaptada de la gent respecte a l'ambient físic. Afirmen que únicament apareixeran conductes més positives i adaptatives quan millorin les actituds ambientals de la gent (Holahan, 1994).

Pel que respecta el tema és important estudiar el concepte de preocupació mediambiental, ja que aquesta variable permet valorar el nivell de conscienciació envers la problemàtica ambiental i, alhora, predir la conducta ecològica o comportament ambiental de la persona (Berenguer i Corraliza, 2000). Així, les actituds ambientals desenvolupen una funció psicològica important en la vida de l'individu al ajudar-lo a escollir entre una ampla varietat de conductes. Les persones amb uns valors referents a la naturalesa i amb una major disposició de realitzar accions pel bé dels altres i amb una preocupació per la

problemàtica mediambiental es mostren més disposats a realitzar conductes proambientals (Berenguer i Corraliza, 2000). Tanmateix, és important remarcar que no totes les conductes ambientals presenten els mateixos models de predicció, pel que és important fer un estudi de caire més ampli en relació als diversos factors, elements i/o variables que poden influir. En moltes ocasions, tot i que la persona tingui intensió de realitzar conductes proambientals, pot no fer-ho al no disposar dels mitjans necessaris (Holahan, 1994).

En base a les investigacions realitzades per Barker i Wright el 1964, posteriorment Wicker va fer un estudi en el qual va analitzar les diferències de conducta entre estudiants d'escoles secundàries grans i petites. Va observar que els estudiants de centres petits participen en una gama més ampla de situacions de conducta, ocupen llocs de major responsabilitat i la seva autoestima es superior a la dels alumnes de les escoles secundàries grans (Holahan, 1991).

D'altra banda, un estudi realitzat per Gary Evans i Kenneth Wood, el 1975, demostra que les avaluacions dels individus que habiten en ambients propers a les carreteres estan influïdes negativament per la urbanització (Holahan, 1994). Van trobar un alt grau de consens entre les estimacions dels subjectes en relació a la qualitat del panorama de paisatges naturals a excepció de les avaluacions dels individus que residien en les zones centrals de les ciutats, atès a que la seva experiència personal amb paisatges naturals és més limitada. Amérigo (2006) també exposa que el proambientalisme també es relaciona amb el fet de residir en un àmbit rural.

No obstant, encara que les actituds tenen una clara influeixen en la conducta de les persones, la relació entre ambdós conceptes no es simple (Holahan, 1994). Es pot predir la realització de conductes proecològiques però no quin tipus de conducta en concret. És molt complicat determinar la correlació de determinades actituds amb la predicció de conductes específiques.

2.4.1 Conductes, valors i creences proambientals

Al llarg del anys, s'ha pogut afirmar que existeix una relació entre la conducta proambiental i determinats valors o creences presents en la persona. Així, les persones amb uns valors referents a la naturalesa i amb una major disposició de realitzar accions

pel bé dels demés i amb una preocupació per la problemàtica mediambiental es mostren més disposats a realitzar conductes proambientals (Berenguer & Corraliza, 2000).

Segons Berenguer i Corraliza (2000), els valors i creences estretament vinculats a la conducta proecològica són la preocupació social i ambiental, les normes socials i personals, els valors personals, els valors altruistes, els valors biosfèrics, les creences, el sentiment d'obligació personal o les normes morals, la ideologia política, entre d'altres.

D'altra banda, altres estudis proposats per Schwartz també valoren la relació entre la preocupació ambiental i els valors altruistes. Es considera que l'actitud envers el medi ambient és un tema relacionat amb el valor assignat als altres i que les persones es comporten en funció dels valors altruistes, que activen sentiments d'obligació, basats en la creença "tracta als altres com t'agradaria que et tractessin a tu" (Roth, 2000). Aquest punt permet doncs, explicar i predir diferents conductes envers el medi ambient. També s'ha observat que els valors altruistes mostren un major poder de predicció en relació a la disposició dels individus a realitzar accions proambientals i que les motivacions altruistes són un factor rellevant en l'explicació del comportament proambiental (González & Américo, 1998).

D'aquesta manera, s'entén el comportament proambiental com una conducta prosocial, ja que el comportament de l'individu beneficia a altres persones. Aquest pot ser resultat d'una acció realitzada per obtenir un benefici propi, per complir normes personals o bé per beneficiar a altres persones (Américo, 2006). En aquest sentit, un acte prosocial és considerat altruista quan hi ha intensió de beneficiar a altres en lloc d'obtenir recompenses materials o socials pròpies. Per tant, la conducta altruista, en aquest cas, primer, ha de beneficiar la naturalesa i/o medi ambient i, en segon lloc, ha de ser de lliure elecció, és a dir, que la persona decideix fer la conducta sense pressió externa i per voluntat pròpia (González & Américo, 1998).

3. Objectius del treball

Al llarg de la investigació, un dels punts fonamentals a tenir presents en tot moment són els objectius del treball, ja que permet aclarir la finalitat a la qual es pretén arribar amb l'elaboració del mateix. En aquest sentit, com bé indica el títol del treball, l'objectiu general és conèixer les actituds proambientals presents en els estudiants universitaris.

Tanmateix, en base a aquest objectiu principal, aquesta investigació també pretén respondre a moltes altres qüestions recollides, a continuació, en els següents objectius específics:

- **OE1:** Identificar els valors, creences i accions concretes que configuren, en estudiants universitaris, una actitud proambiental.
- **OE2:** Analitzar la relació entre les diferents dimensions que promouen una actitud proambiental.
- **OE3:** Analitzar la relació dels estudis cursats pels estudiants universitaris amb la presència d'actituds proecològiques.
- **OE4:** Comparar les diferències entre els estudiants de diferents universitats en relació a la manifestació d'actituds responsables envers el medi ambient.

4. Hipòtesis i preguntes d'investigació

En base als objectius anteriorment esmentats, així com tenint en compte la revisió bibliogràfica del marc teòric, les hipòtesis o qüestions a les quals s'espera donar resposta amb aquesta recerca són les següents:

- **H1:** La presència de creences i valors proecològics en els estudiants universitaris incideix de forma positiva en l'aparició d'accions relacionades amb la cura del medi ambient.
- **H2:** Les noies tenen més actituds proambientals que els nois.
- **H3:** Els estudiants que estudien en universitats ubicades a la perifèria la ciutat presenten més actituds responsables que aquells que estudien en universitats del casc urbà.
- **H4:** La preocupació envers el medi ambient en estudiants del grau de Biologia i del doble grau de Veterinària i Ciència i Producció Animal és més elevada que en estudiants del grau de Psicologia, Logopèdia, Teràpia Ocupacional, així com del doble grau de Educació Infantil i Primària.
- **H5:** La preocupació de l'estudiant envers el medi ambient correlaciona amb un entorn social igualment sensible per la causa.

- **H6:** Les actituds proambientals observades en els estudiants correlacionen positivament amb la voluntat de realitzar conductes proecològiques en el seu dia a dia.
- **H7:** Els estudiants amb un major coneixement sobre l'actual situació mediambiental presenten més actituds proambientals.

5. Metodologia

En aquest estudi s'utilitza una metodologia mixta, atès que tota la informació obtinguda durant la recollida de dades, s'analitza i combina, posteriorment en l'apartat de discussió, a través d'integrar i relacionar les dades quantitatives i qualitatives obtingudes a partir de l'instrument administrat a la mostra.

Segons Johnson i Christensen (2008) és fonamental, per escollir la metodologia de l'estudi, prioritzar la importància de l'objectiu de la investigació per sobre dels mètodes que s'utilitzaran. En aquest sentit, els mètodes escollits per realitzar l'estudi s'han d'acordar en funció de l'objectiu del treball i no al revés. Així doncs, el primer motiu pel qual s'ha decidit utilitzar aquesta tipologia de disseny és per donar resposta a l'objectiu del treball: "Conèixer les actituds proambientals presents en els estudiants universitaris". Davant d'aquest objectiu, s'ha optat per aquest tipus de disseny perquè es considera que les conclusions que es poden obtenir sobre la recerca són més enriquidores i complertes. Així, els estudiants universitaris no únicament donen a conèixer les seves actituds proambientals a partir de dades quantitatives que, al final, sempre són més simples i tancades, sinó que aquests també tenen l'oportunitat d'expressar obertament les seves opinions, les seves experiències sobre la situació mediambiental i les seves actituds proecològiques a través de respostes més personals que les diferencien de les de la resta de participants.

5.1 Disseny de la investigació

Segons León i Montero (2015), la metodologia de recerca emprada en aquesta investigació és un disseny d'investigació no experimental per enquesta de tipus transversal amb un mostreig no probabilístic per bola de neu.

En aquest sentit, en primer lloc, es tracta d'un estudi descriptiu correlacional de caire més observacional, atès que aquest tipus de disseny permet establir relacions entre variables i fer prediccions. No obstant, en aquest tipus d'investigació no es manipula la variable

independent i, consegüentment, no serveix per demostrar o establir relacions de causalitat entre variables. En segon lloc, l'estudi correspon a un disseny transversal perquè, en aquest cas, es mesuren o recullen les actituds en relació al medi ambient dels estudiants universitaris en un moment donat. Finalment, el mostreig no probabilístic per bola de neu es justifica pel procés emprat en relació a la selecció de la mostra; al respecte, cal assenyalar que no tots els estudiants van tenir la mateixa probabilitat de formar part de la mostra. Aquest fet s'explica en base a que la mostra és va reclutar gràcies a l'ajuda d'alguns dels participants, cadascun d'ells estudiant d'un dels diferents graus i universitats seleccionades.

5.2 Participants

Primerament, és important destacar que, durant el procés de recollida de dades, la mostra de l'estudi s'ha vist alterada en diversos moments. Així, davant d'alguns imprevistos, algunes de les universitats, prèviament seleccionades, així com alguns dels estudiants d'altres graus han acabat per no formar part de la mostra. Inicialment, també estava previst que estudiants del grau de Treball Social de l'Institut Politècnic de Viseu i del doble grau de Dret i Administració d'Empreses de l'ESADE participessin en l'estudi. Aquests estudiants, finalment, no han participat perquè no han tramés les respostes.

Quants a la selecció i obtenció de la mostra, aquesta s'ha realitzat tenint en compte uns criteris d'inclusió i exclusió que donen com a resultat la mostra, posteriorment, explicada. D'una banda, els participants que optaven a formar part de la mostra d'estudi, havien de ser, en primer lloc, estudiants universitaris. No obstant, els criteris eren força selectius, com a resultat del mostreig no probabilístic per bola de neu emprat. En aquest sentit, el tipus d'estudis (grau) i la universitat a la que assisteixen les persones de contacte, determinen els criteris d'inclusió per a les resta de participants. Així, per exemple, en el cas de la persona de contacte de la Universitat de Salamanca, al tractar-se d'un estudiant de 4t curs del grau en Biologia, la resta de persones reclutades per la mateixa seran estudiants del mateix grau de la mateixa universitat.

D'altra banda, un altre dels elements a valorar és l'edat dels estudiants que formarien part de mostra. D'aquesta manera, en un primer moment, el criteri seguit feia referència a l'interval d'edat establert per l'Organització de les Nacions Unides (UNESCO) per aquells individus que es troben en l'etapa de joventut plena (dels 20 als 24 anys).

Tanmateix, sense perdre de vista l'objectiu de la investigació, es va optar per anteposar el fet que els participants de la mostra fossin estudiants universitaris per sobre de l'edat que aquests poguessin tenir.

Així doncs, finalment, en aquest estudi han participat 35 estudiants universitaris (veure taula 1), dels quals 9 són de 3r curs (25,7%) i 26 són de 4t curs (74,3%). Dels 35 individus, 10 són nois (28,6%) i 25 són noies (71,4%) amb edats compreses entre els 20 i 27 anys (de 20 anys, 2 (5,7%); de 21, 16 (45,7%); de 22, 13 (37,1%); de 24, 1 (2,9%); de 25, 2 (5,7%) i de 27, 1 (2,9%)). La mitjana d'edat de la mostra estudiada és de 21,7.

Respecte als estudis cursats pels estudiants universitaris (veure taula 1), dels 35 individus, 10 (28,6%) cursen un grau en Biologia, 5 (14,3%) un grau en Logopèdia, 5 (14,3%) un grau en Psicologia, 5 (14,3%) un grau en Teràpia Ocupacional, 5 (14,3%) un doble grau en Educació Infantil i Primària i 5 (14,3%) un doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal.

A més, també es poden relacionar les anteriors dades amb el gènere (veure figura 3); se sap que dels 10 (28,6%) estudiants que cursen Biologia, 2 són nois i 8 són noies, dels 5 (14,3%) de Logopèdia, 2 són nois i 3 són noies, dels 5 (14,3%) de Psicologia, 2 són nois i 3 són noies, dels 5 (14,3%) de Teràpia Ocupacional, 2 són nois i 3 són noies, dels 5 (14,3%) del doble grau en Educació Infantil i Primària, tots 5 individus són noies i, finalment, dels 5 (14,3%) del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal, 2 són nois i 3 són noies.

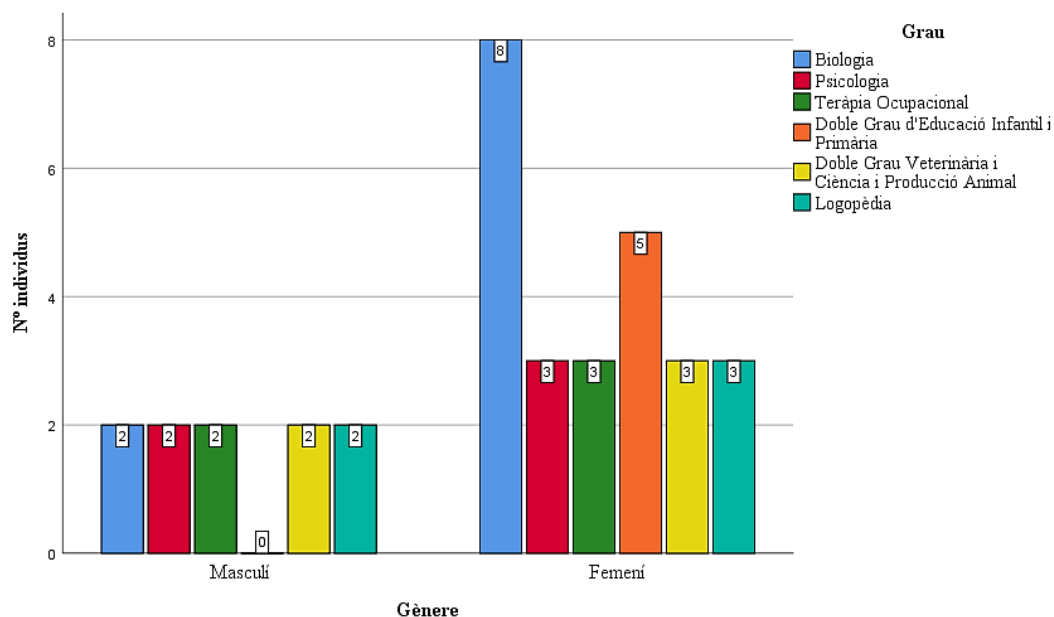

Figura 3: Distribució de la mostra segons gènere i grau universitari.

Finalment, en relació al centre universitari al qual assisteixen els estudiants (veure taula 1), dels 35 individus, 5 (14,3%) estan matriculats a l'Institut Politècnic de Porto, 5 (14,3%) a la Universitat de Lleida, 5 (14,3%) a la Universitat de Salamanca i 20 (57,1) a la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya. Així mateix, també s'observa en relació a la distribució de gènere dels estudiants (veure figura 4), que la Universitat de Salamanca compta amb 3 nois i 3 noies, la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya amb 4 nois i 16 noies i, finalment, la Universitat de Lleida i l'Institut Politècnic de Porto amb 2 nois i 3 noies cadascun.

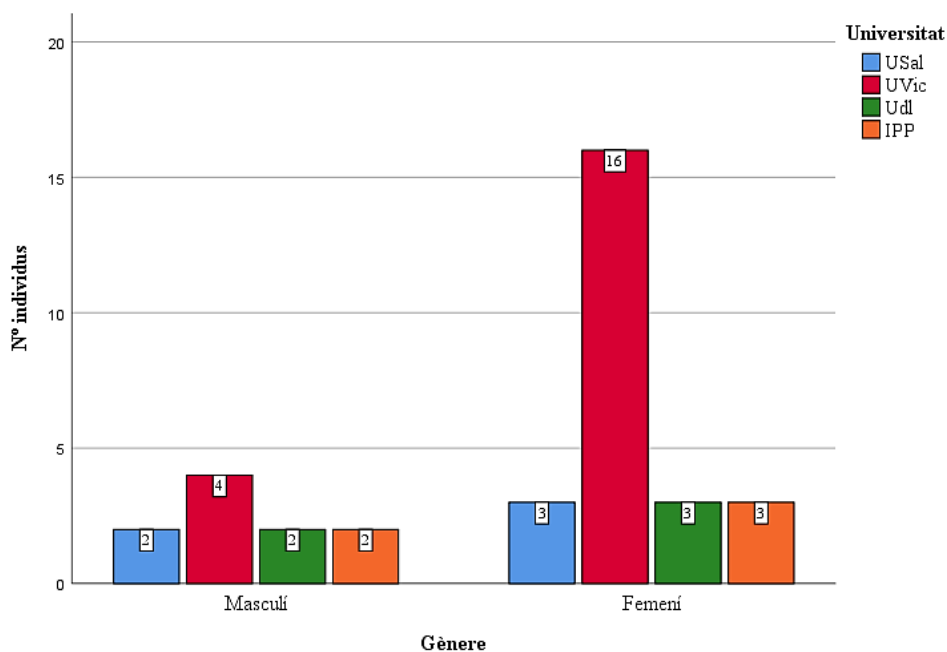

Figura 4: Distribució de la mostra segons gènere i universitat.

Taula 1: Característiques de la mostra

		n	%
Gènere	Masculí	10	28,6
	Femení	25	71,4
Edat	20	2	5,7
	21	16	45,7
	22	13	37,1
	24	1	2,9
	25	2	5,7
	27	1	2,9
Estudis	Grau en Biologia	10	28,6
	Grau en Logopèdia	5	14,3
	Grau en Psicologia	5	14,3
	Grau en Teràpia Ocupacional	5	14,3
	Doble grau en Educació Infantil i Primària	5	14,3
	Doble Grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal	5	14,3
Curs	3r	9	25,7
	4t	26	74,3
Universitat	Institut Politènic de Porto	5	14,3
	Universitat de Lleida	5	14,3
	Universitat de Salamanca	5	14,3
	Universitat de Vic	20	57,1

Nota. Número d'estudiants i percentatges en funció de les característiques de la mostra.

En aquest apartat s'inclou, també, una breu contextualització de cadascuna de les quatre universitats que formen part de l'estudi; Institut Politècnic de Porto, Universitat de Lleida, Universitat de Salamanca i Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya. Aquesta informació és important a fi de poder, posteriorment, donar resposta als següents objectius específics i hipòtesis de la investigació:

- **OE5:** Comparar les diferències entre els estudiants de diferents universitats en relació a la manifestació d'actituds responsables envers el medi ambient.
- **H4:** Els estudiants que estudien en universitats ubicades a la perifèria del centre de la ciutat presenten més actituds responsables que aquells que estudien en universitats del casc urbà.

En primer lloc, l'Institut Politècnic de Porto és una entitat pública que va ser fundada l'any 1985. Cal destacar que l'Escola Superior de Salut és la major institució portuguesa d'ensenyament superior en l'àrea de les tecnologies de la salut. La universitat disposa de 3 grans campus situats en diferents zones de la ciutat portuguesa. Tanmateix, només ens centrarem en l'Escola Superior de Salut, facultat en la qual es troben els estudiants del grau de Logopèdia. Aquesta s'ubica a Asprela, a l'extrem nord de la ciutat a uns 40 minuts de distància del centre d'aquesta (Institut Politècnic de Porto, 2019).

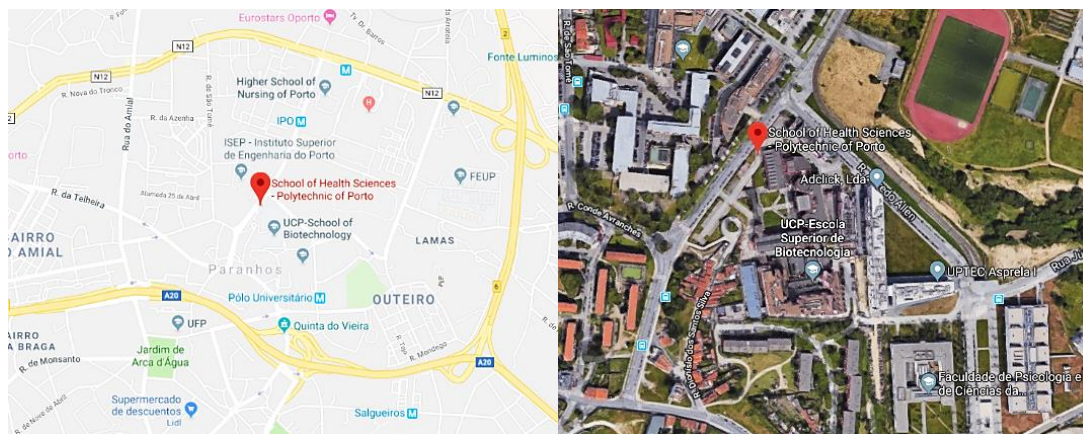

Figura 5: Mapa de la ubicació de l'Escola Superior de Salut de l'Institut Politècnic de Porto. Imatge extreta de Google Maps.

En segon lloc, la Universitat de Lleida es va fundar l'any 1991 i és una universitat de titularitat pública. Aquesta compta amb 5 campus que es distribueixen per tota la ciutat. En aquest cas, els estudiants del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal

atenen al campus de l'ETSEA, és a dir, al campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari. Aquest representa el principal campus agroalimentari i forestal de Catalunya i uns dels principals de l'Estat Espanyol. El campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari està situat a 3 km del centre, allunyat del moviment propi de la zona urbana del centre de Lleida, en plena zona agrícola (Universitat de Lleida, 2019).

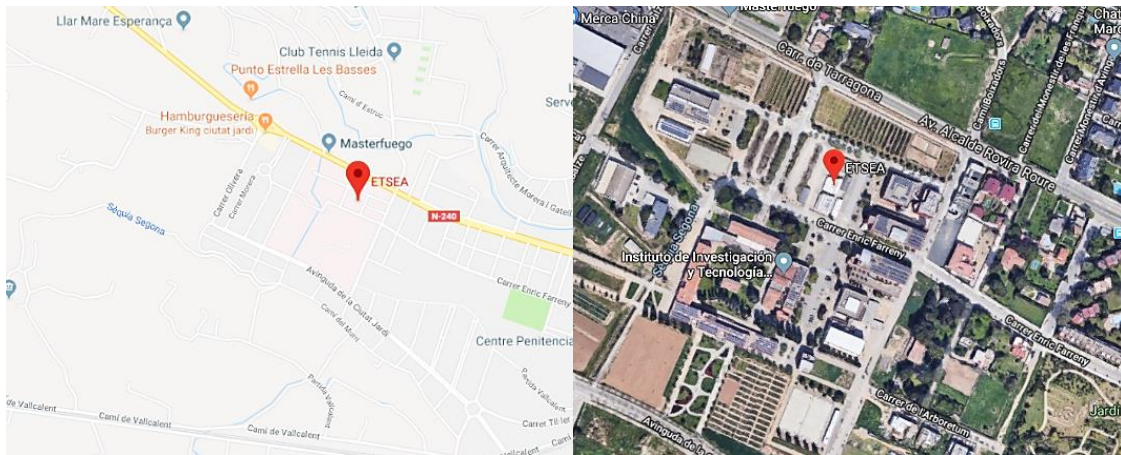

Figura 6: Mapa de la ubicació del campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari de la Universitat de Lleida. Imatge extreta de Google Maps.

En tercer lloc, l'any 1218 es va fundar la Universitat de Salamanca, una de les moltes altres universitats públiques de l'Estat Espanyol. A dia d'avui, aquesta disposa d'un total de 26 facultats i escoles on els estudiants poden cursar els seus estudis superiors. Els estudiants del grau en Biologia es troben a la Facultat de Biologia que està situada a uns 5 minuts del centre (Universitat de Salamanca, 2019).

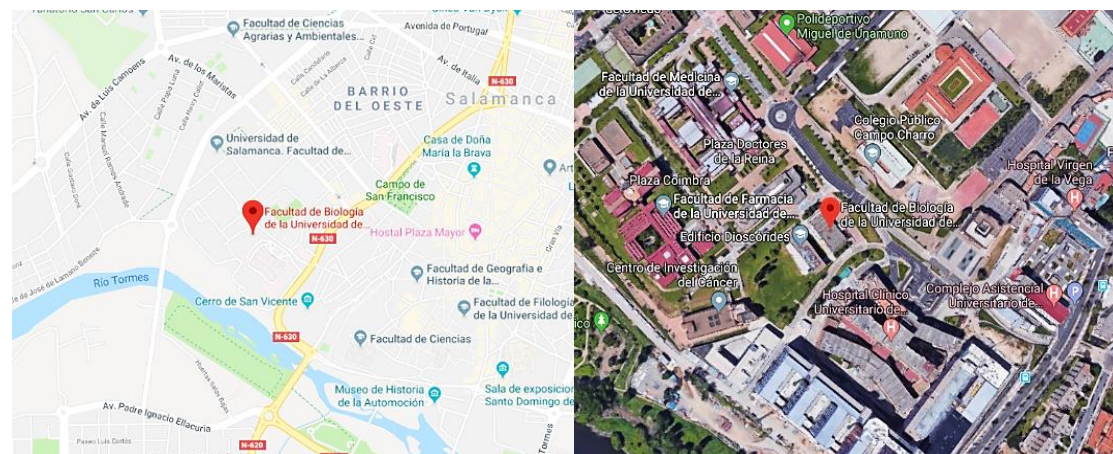

Figura 7: Mapa de la ubicació de la Facultat de Biologia de la Universitat de Salamanca. Imatge extreta de Google Maps.

En darrer lloc, la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya es va fundar l’any 1997 i es una universitat de titularitat privada d’iniciativa pública. Actualment compta amb dos grans campus universitaris; campus Torre dels Frares i campus Miramarges. Els estudiants dels graus en Teràpia Ocupacional i del doble grau en Educació Infantil i Primària estudien al campus Miramarges, mentre que els estudiants que cursen el grau en Psicologia i Biologia es troben al campus Torre dels Frares. Ambdós campus universitaris es troben al costat l’un de l’altre i es troben a la zona de Vic 1, a poca distància del centre de la ciutat (Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, 2019).

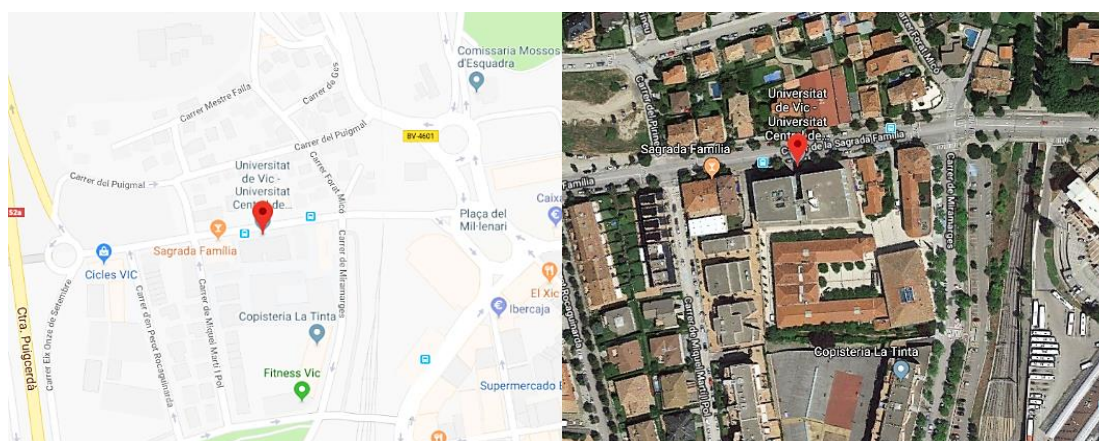

Figura 8: Mapa de la ubicació de la Universitat de Vic-UCC. Imatge extreta de Google Maps.

5.3 Instruments de recollida de dades

Per dur a terme la recollida de dades, s’ha emprat un qüestionari, elaborat especialment per donar resposta a l’objectiu plantejat en la investigació. Així doncs, el qüestionari utilitzat consta de 3 grans parts. Abans d’entrar en detall, és important subratllar que al principi del qüestionari és fa una presentació sobre el treball de fi de grau que s’està realitzant a fi de contextualitzar i fer una breu introducció respecte a l’objecte d’estudi, així com a l’estructura i consignes a seguir del qüestionari. Finalment, també s’exposen els aspectes vinculats a l’ètica i deontologia.

Pel que fa l’estructura d’aquest (veure annex 1), s’observa, en un primer lloc, un apartat de dades sociodemogràfiques en què es demana a l’estudiant les dades referents a: gènere, edat, lloc de residència, universitat a la qual assisteix i estudis o grau que està cursant. Aquest apartat agrupa les característiques de mostra, alhora que permet, en la discussió del treball, la correlació de variables qualitatives binàries (gènere) i no binàries

(universitat i grau) amb variables quantitatives (escala Likert). A continuació, en segon lloc, es troba un apartat amb un seguit de 4 preguntes obertes (dos d'elles amb alguna subpregunta) que permeten conèixer la percepció, opinió i coneixement dels estudiants en relació a diversos aspectes vinculats amb les actituds mediambientals:

- **P1:** Quina percepció tens sobre l'actual situació mediambiental? Creus que és compartida amb la majoria d'estudiants universitaris?
- **P2:** Què entens per “conductes responsables o proambientals” envers el medi ambient? Quines accions estan presents en el teu dia a dia?
- **P3:** Quines creences i valors consideres fonamentals a l'hora de promoure la implicació envers el manteniment del medi ambient?
- **P4:** Diries que la universitat a la que assisteixes es preocupa pel medi ambient? En cas afirmatiu, digues quines accions realitza.

Finalment, el qüestionari conclou amb l'elaboració d'una escala Likert que els estudiants han de respondre tenint en compte en grau d'acord o desacord per cadascun dels ítems o enunciats presentats. Per tant, cadascun dels ítems de l'escala segueix 5 respostes alternatives: totalment en desacord, en desacord, ni desacord ni d'acord, d'acord, totalment d'acord. La divisió en diferents nivells d'acord i desacord és el principal motiu pel qual s'ha vist adient escollir una escala de tipus Likert, ja que permet mesurar, en els estudiants universitaris, les seves actituds en relació al medi ambient. En efecte, com s'ha vist anteriorment en el marc teòric, segons Berkowitz (Holahan, 1991) una actitud fa referència “als sentiments favorables o desfavorables que inspira un objecte o situació” (p.115). D'aquesta manera, les actituds impliquen sentiments avaluatius; indiquen en quin nivell agrada o desagrada alguna cosa a un individu o, en aquest cas, quin nivell d'acord o desacord presenta l'individu envers alguna cosa.

L'escala Likert emprada en el qüestionari consta de 50 ítems, dels quals la majoria han estat extrets d'altres estudis i investigacions similars. En primer lloc, l'Escala per l'Avaluació de les Actituds Proambientals (EAPA) d'alumnes universitaris elaborada per Castanedo en el seu estudi, l'any 1995, realitzat en una mostra de 255 estudiants universitaris d'una universitat pública de Madrid (Castanedo, 1995). En segon lloc, l'Escala d'Actituds Ambientals envers Problemes Específics, proposada, l'any 2005, per

Moreno, Corraliza i Ruiz en el seu estudi realitzar en una mostra de 1.433 individus madrilenys de 15 anys endavant (Moreno, Corraliza i Ruiz, 2005). Tanmateix, alguns dels ítems proposats en aquesta escala Likert han estat de redacció pròpia. Així, s'han tingut presents altres estudis i investigacions que s'han realitzat al llarg dels anys, però el disseny d'aquesta ha estat realitzat ad hoc.

Així, a més dels estudis anteriorment exposats, la construcció de l'escala Likert s'ha realitzat atenent les instruccions proposades per Morosini (2012) que indiquen que els ítems han d'estar redactats de tal manera que dues persones amb actituds diferents responguin de manera diferent. A més, els enunciats han d'estar relacionats i mesurar una mateixa actitud; en aquest cas, l'actitud en relació al medi ambient. Aquest també s'han d'expressar de manera clara, concisa i directa. Finalment, també és imprescindible la distribució homogènia d'ítems positius i negatius. En aquest sentit, en l'escala Likert utilitzada, s'observa un total de 25 ítems positius i 25 altres negatius.

A més, també cal saber que els 50 ítems de l'escala és reparteixen en 5 dimensions o categories descrites a continuació:

- Coneixement: fa referència als conceptes, fets i idees que coneixen o desconeixen els estudiants universitaris en relació al medi ambient i a la seva situació actual. Els ítems inclosos aquí són del tipus “No conec què he de fer per ajudar a millorar la situació ambiental” o “No es coneixen les repercussions, per la vida humana, de la desaparició d'espècies animals i vegetals”.
- Consciència individual: aquesta dimensió engloba el conjunt de pensaments, creences i valors, així com els sentiments que determinen, en certa mesura, el grau de consciència de l'estudiant universitari en relació al medi ambient. S'inclouen ítems com “Realitzar accions ecològiques em genera malestar” o “Quan veig algú tirant brossa al terra em venen ganes de cridar-li l'atenció”.
- Participació: es refereix a les diferents decisions i eleccions de l'estudiant universitari en relació a aspectes vinculats amb el medi ambient, així com a la voluntat de realitzar determinades accions o conductes proambientals. Els ítems que componen aquesta dimensió són del tipus “No desitjo participar en activitats de protesta contra el deteriorament mediambiental” o “No donaria diners a una

organització orientada a la conservació del medi ambient, encara que tingués l'oportunitat de fer-ho".

- Preocupació individual: es refereix a la percepció que té l'estudiant de la seva pròpia preocupació envers el medi ambient. També, avalua el grau de preocupació de l'estudiant en relació a determinats fets o situacions que repercuteixen al medi ambient. Abarca ítems com "Estic molt preocupat per la situació mediambiental en el seu conjunt" o "No s'hauria de controlar l'ús i abús de les bosses de plàstic".
- Preocupació social: fa referència a la percepció que té l'estudiant universitari de la preocupació i implicació de la resta de persones que l'envolten en relació al medi ambient. Els ítems inclosos aquí són del tipus "No és notòria, entre la gent que m'envolta, la preocupació sobre els problemes mediambientals" o "La gent que m'envolta únicament protesta en relació al medi ambient quan ocorren desastres naturals".

Aquesta distribució per dimensions permet, posteriorment a l'anàlisi dels resultats, agrupar els ítems en diverses categories amb l'objectiu de facilitar l'anàlisi de les dades, així com establir correlacions entre variables quantitatives, és a dir, entre les diferents categories:

- Coneixement: ítems 5, 17, 23, 37, 41 i 46.
- Consciència individual: ítems 11, 18, 20, 25, 28, 30, 31, 42.
- Participació: ítems 2, 4, 6, 9, 12, 14, 16, 26, 27, 29, 33, 39, 43, 48 i 50.
- Preocupació individual: ítems 3, 13, 15, 21, 32, 40, 45 i 49.
- Preocupació social: ítems 1, 7, 10, 19, 22 i 36.

Finalment, un darrer punt a tenir present, es el procés de construcció del qüestionari. Així doncs, en primer lloc, cal dir que abans d'obtenir el qüestionari definitiu, es van realitzar dues altres versions d'aquest, la primera de les quals, es va administrar com a prova pilot en una mostra de 5 estudiants universitaris. Dels 5 subjectes, 1 (20%) és estudiant del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal a la Universitat de Lleida; 1 (20%) estudiant del doble grau en Dret i Administració d'Empreses de l'ESADE; 1 (20%)

estudiant del grau en Teràpia Ocupacional a la Universitat de Vic i 2 (40%) estudiants del grau en psicologia a la Universitat de Vic.

La passació d'aquesta primera versió del qüestionari permet ampliar els coneixements sobre possible informació o idees interessants relacionades amb el marc teòric del treball, a la vegada que permet detectar els punts febles del qüestionari (saber si alguna part no queda clara, si algun ítem de l'escala Likert no s'entén o està mal formulat, entre d'altres). Aquesta part de la construcció de l'instrument va ser molt enriquidora, atès que va permetre millorar i perfeccionar el qüestionari. Així, en base a les respostes i opinions recollides, es van aplicar alguns canvis i modificacions que van conduir a la versió definitiva de l'instrument (veure annex 2).

També és important tenir present que el qüestionari es va fer, en un primer moment, en català. No obstant, posteriorment aquest es va traduir al castellà i al portuguès per poder-lo passar als estudiants de biologia de la Universitat de Salamanca i als estudiants de logopèdia de l'institut Politècnic de Porto.

5.4 Procediment

5.4.1 Procés de recollida de dades

En referència al procés de recollida de dades, el primer pas va ser posar-se en contacte amb les 5 persones de contacte de cadascun dels graus i universitat amb els quals es pretenia iniciar la recerca. Així, es va demanar la seva ajuda i col·laboració, explicant-los l'objecte d'estudi del treball, així com les instruccions i apunts sobre com fer arribar el qüestionari i consentiment informat a la resta de participants. Un cop accedien, se'ls va enviar per correu, i en format Word, el qüestionari i consentiment informat perquè el fessin arribar a la resta de participants. Un cop la resta d'estudiants rebien ambdós documents i els responien, alguns d'ells l'enviaven un altre cop a la persona de contacte de la seva mateixa universitat o bé, l'enviaven directament al correu, indicat al document del consentiment, de l'estudiant que està realitzant la present investigació. Es va administrar el qüestionari la setmana del 15 d'abril i es van recollir dades fins el 3 de maig d'enguany.

5.4.2 Procés d'anàlisi de dades

Un cop es van rebre tots els qüestionaris, es va procedir a transcriure les dades d'aquest en un document *Excel*. D'aquesta manera es va construir una base de dades que es va passar, posteriorment, al programa *IMB SPSS Statistics*. Finalment la base de dades va agrupar un conjunt de 60 variables. D'aquestes, 4 són variables qualitatives (gènere, edat, grau, universitat) i 56 són variables quantitatives (els 50 ítems de l'escala Likert, la puntuació total de l'escala i les 5 dimensions de la mateixa). Per facilitar l'anàlisi de les dades, aquestes es van codificar posant etiquetes als diferents valors de les dades. Referent a aquest punt, és important tenir present que les respostes de l'escala Likert es van codificar a partir de les 5 alternatives de resposta de la mateixa. Tanmateix, la codificació de les respostes es veu modificada en funció del tipus d'ítem; positiu o negatiu. En els ítems positius, les alternatives de resposta es codifiquen seguint el mateix ordre de presentació en l'escala (1= totalment en desacord; 2= en desacord; 3= ni en desacord ni d'acord; 4= d'acord; 5= totalment d'acord). Per contra, en els ítems negatius, la codificació de les respostes és realitza a la inversa (1= totalment d'acord; 2= d'acord; 3= ni en desacord ni d'acord; 4= en desacord; 5= totalment en desacord).

Tal com s'ha dit anteriorment, es tracta d'un disseny no experimental descriptiu correlacional que permet fer un anàlisi descriptiu i establir correlacions entre variables, en aquest cas, de caràcter qualitatiu i quantitatiu. Quant a la segona part del qüestionari, és a dir, les preguntes obertes, es tracta de fer un anàlisi del contingut a partir de la creació de categories de les respostes dels estudiants (annex X). D'altra banda, per a l'escala Likert, s'han obtingut resultats de tipus descriptiu de cadascun dels ítems que la conformen, així com s'han pogut establir diverses correlacions entre:

- Variables quantitatives: per establir relacions entre variables quantitatives es realitzarà una prova de correlació en què, quan $p\text{-valor} < 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que es compleix la hipòtesi alternativa (les 2 variables si que estan relacionades). En canvi, si $p\text{-valor} > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les 2 variables no estan relacionades; són independents).
- Variables quantitatives i qualitatives (no binàries): per establir relacions entre variables quantitatives i qualitatives no binàries es realitzarà, en funció de si les dades segueixen una distribució normal o no, una prova ANOVA per un factor o

bé una prova de Kruskal–Wallis, en la qual, quan $p < 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que es compleix la hipòtesi alternativa (almenys una de les mitjanes és diferent). En contrapartida, si $p > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les mitjanes són iguals).

- Variables quantitatives i qualitatives (binàries): per establir relacions entre variables quantitatives i qualitatives binàries es realitzarà, en funció de si les dades segueixen una distribució normal o no, una prova T de per mostres independents o bé una prova U de Mann-Whitney (Wilcoxon). Quan p-valor $< 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que es compleix la hipòtesi alternativa (les mitjanes són diferents). D'altra banda, si p-valor $> 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les mitjanes són iguals).

5.5 Ètica i deontologia

El següent punt a considerar és l'ètica i la deontologia que emmarquen la recerca i la investigació en l'àmbit de la psicologia. En el present estudi s'ha tingut en compte, durant tot el procés de realització, els principis i normes del Codi Deontològic del Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya, 2015). Així mateix, un dels punts que s'ha tingut present es l'anonimat de les persones participants; evitant copsar dades personals en el treball. Com ja s'ha dit anteriorment, es van realitzar documents de consentiment informats (veure annex 3) per tenir l'aprovació de poder fer un ús de les dades i fer arribar als participants la informació adient respecte als seus drets; aquests van saber que eren lliures de comunicar la seva voluntat de deixar de formar part de la mostra, si ho volien; les dades identificatives serien esborrades del fitxer de l'estudi. Igualment, els fitxers dels qüestionaris es van eliminar una vegada ja s'havien analitzat les dades.

6. Anàlisi dels resultats

6.1 Correlacions entre les dimensions de les actituds ambientals

En aquest primer punt, l'objectiu és conèixer si existeix una correlació entre les diferents dimensions avaluades en l'escala Likert: preocupació individual, preocupació social, consciència individual, participació i coneixement.

D'aquesta manera, per establir relacions entre variables quantitatives s'ha realitzat una prova de correlació en què, quan $p\text{-valor} < 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que es compleix la hipòtesi alternativa (les 2 variables sí que estan relacionades). En canvi, si $p\text{-valor} > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les 2 variables no estan relacionades; són independents).

En primer lloc, la prova de correlació realitzada entre la preocupació individual i la preocupació social demostra que aquestes dues categories no comparteixen cap relació. En aquest cas, s'observa que $p\text{-valor} (0,221) > 0,05$ i, per tant, no es rebutja la hipòtesi nul·la, afirmant que les dues variables són independents.

Correlations			
		Preocupació individual	Preocupació social
Preocupació Individual	Pearson Correlation	1	,219
	Sig. (2-tailed)		,221
	N	33	33
Preocupació Social	Pearson Correlation	,219	1
	Sig. (2-tailed)	,221	
	N	33	35

Figura 9: Prova de correlació entre la preocupació individual i la preocupació social.

En segon lloc, s'observa que la preocupació individual i la consciència individual sí que estan relacionades, atès que $p\text{-valor} (0,046) < 0,05$ i, en conseqüència, es rebutja la hipòtesi nul·la, afirmant que ambdues categories estan relacionades. A més a més, com que $p\text{-valor}$ és positiu, les variables estan directament relacionades.

Correlations

		Consciència individual	Preocupació individual
ConsciènciaIndividual	Pearson Correlation	1	,373*
	Sig. (2-tailed)		,046
	N	31	29
PreocupacióIndividual	Pearson Correlation	,373*	1
	Sig. (2-tailed)	,046	
	N	29	33

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Figura 10: Prova de correlació entre la preocupació individual i la consciència individual.

En tercer lloc, en referència a la preocupació individual i a la participació, la prova de correlació realitzada mostra que ambdues variables estan relacionades. S'observa que p-valor (0,00) < 0,05 i que, per tant, es compleix la hipòtesi alternativa. A més, en aquest cas, p-valor és positiu i, conseqüentment, es pot afirmar que les categories estan directament relacionades.

Correlations

		Preocupació individual	Participació
PreocupacióIndividual	Pearson Correlation	1	,654**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	33	30
Participació	Pearson Correlation	,654**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	30	32

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Figura 11: Prova de correlació entre la preocupació individual i la participació.

En quart lloc, s'ha buscat si existeix una correlació entre la preocupació individual i el coneixement. Davant d'aquesta situació, la prova de correlació exposa que p-valor (0,765) > 0,05 i, per tant, no es rebutja la hipòtesi nul·la, afirmant que les dues variables no estan relacionades.

Correlations

		Coneixement	Preocupaci ndividual
Coneixement	Pearson Correlation	1	,054
	Sig. (2-tailed)		,765
	N	35	33
PreocupaciIndividual	Pearson Correlation	,054	1
	Sig. (2-tailed)	,765	
	N	33	33

Figura 12: Prova de correlació entre la preocupació individual i el coneixement.

En cinquè lloc, en relació a la preocupació social i a la consciència individual, la prova de correlació realitzada demostra que p-valor (0,211) > 0,05. Així doncs, no es rebutja la hipòtesi nul·la i es conclou que ambdues categories són independents.

Correlations

		Consciència ndividual	Preocupaci ocial
ConsciènciaIndividual	Pearson Correlation	1	,231
	Sig. (2-tailed)		,211
	N	31	31
PreocupacioSocial	Pearson Correlation	,231	1
	Sig. (2-tailed)	,211	
	N	31	35

Figura 13: Prova de correlació entre la preocupació social i la consciència individual.

En sisè lloc, en referència a la preocupació social i a la participació, s'observa que no es rebutja la hipòtesi nul·la, atès que a la prova de correlació p-valor (0,514) > 0,05. Aquest resultat afirma que les dues variables no estan relacionades entre elles.

Correlations

		Preocupaci ocial	Participacio
PreocupacioSocial	Pearson Correlation	1	,120
	Sig. (2-tailed)		,514
	N	35	32
Participacio	Pearson Correlation	,120	1
	Sig. (2-tailed)	,514	
	N	32	32

Figura 14: Prova de correlació entre la preocupació social i la participació.

En setè lloc, la prova de correlació realitzada entre la preocupació social i el coneixement demostra que aquestes dues categories no estan relacionades. En aquest cas, s'observa que p-valor (0,611) > 0,05 i, per tant, no es rebutja la hipòtesi nul·la, afirmant que les dues variables són independents.

Correlations

		Coneixement	PreocupacioS ocial
Coneixement	Pearson Correlation	1	,089
	Sig. (2-tailed)		,611
	N	35	35
PreocupacioSocial	Pearson Correlation	,089	1
	Sig. (2-tailed)	,611	
	N	35	35

Figura 15: Prova de correlació entre la preocupació social i el coneixement.

En vuitè lloc, s'ha buscat si existeix una correlació entre la consciència individual i la participació. Davant d'aquesta situació, la prova de correlació exposa que p-valor (0,003) < 0,05 i, per tant, es compleix la hipòtesi alternativa, afirmant que hi ha una correlació entre les dues variables. És més, com p-valor és positiu també es demostra que les dues categories estan directament relacionades.

Correlations

		Consciencial individual	Participacio
ConsciencialIndividual	Pearson Correlation	1	,538**
	Sig. (2-tailed)		,003
	N	31	29
Participacio	Pearson Correlation	,538**	1
	Sig. (2-tailed)	,003	
	N	29	32

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Figura 16: Prova de correlació entre la consciència individual i la participació.

En novè lloc, la prova de correlació realitzada entre la consciència individual i el coneixement descriu que aquestes dues categories estan directament relacionades. En aquest cas, s'observa que p-valor (0,045) < 0,05 i, per tant, es rebutja la hipòtesi nul·la, afirmant que les dues variables estan relacionades. A més, es tracta d'una relació directa perquè p-valor és positiu.

Correlations

		Coneixement	Consciència individual
Coneixement	Pearson Correlation	1	,363*
	Sig. (2-tailed)		,045
	N	35	31
Consciència Individual	Pearson Correlation	,363*	1
	Sig. (2-tailed)	,045	
	N	31	31

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Figura 17: Prova de correlació entre la consciència individual i el coneixement.

En darrer lloc, en referència al coneixement i a la participació, s'observa que p-valor (0,021) és positiu i $< 0,05$. En aquest sentit, es compleix la hipòtesi alternativa i, consegüentment, les dues variables estan directament relacionades entre sí.

Correlations

		Coneixement	Participació
Coneixement	Pearson Correlation	1	,407*
	Sig. (2-tailed)		,021
	N	35	32
Participació	Pearson Correlation	,407*	1
	Sig. (2-tailed)	,021	
	N	32	32

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Figura 16: Prova de correlació entre la participació i el coneixement.

Finalment, a continuació es presenta una taula en què s'exposen de forma resumida els resultats recollits pel que respecta la correlació entre categories de l'escala Likert.

Taula 2: Taula-resum de les correlacions entre les dimensions

Dimensió	Preocupació individual	Preocupació social	Consciència individual	Participació	Coneixement
Preocupació individual					
Preocupació social	Independents				
Consciència individual	Directament relacionades	Independents			
Participació	Directament relacionades	Independents	Directament relacionades		
Coneixement	Independents	Independents	Directament relacionades	Directament relacionades	

6.2 Preocupació individual

En aquest apartat s'exposen els resultats obtinguts relacionats amb la preocupació individual present en els estudiants en funció del grau universitari.

En aquest sentit, és rellevant destacar que els estudiants del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal (31,6), així com els del doble grau en Educació Infantil i Primària (31,4) són els que presenten puntuacions més altes en relació a la preocupació individual envers el medi ambient. En contrapartida, les puntuacions més baixes pertanyen als estudiants del grau en Psicologia (30,0).

Descriptives

PreocupacioIndividual

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Biologia	10	30,90	2,132	,674	29,38	32,42	28	36
Psicologia	3	30,00	4,359	2,517	19,17	40,83	25	33
Teràpia Ocupacional	5	30,80	2,168	,970	28,11	33,49	28	34
Doble Grau d'Educació Infantil i Primària	5	31,40	1,517	,678	29,52	33,28	29	33
Doble Grau Veterinària i Ciència i Producció Animal	5	31,60	2,702	1,208	28,25	34,95	28	35
Logopèdia	5	30,20	3,114	1,393	26,33	34,07	25	33
Total	33	30,88	2,395	,417	30,03	31,73	25	36

Figura 17: Estadístics descriptius de la preocupació individual en funció del grau universitari

No obstant, es percep que les mitjanes són molt similars i que no s'observen diferències significatives entre els diversos graus universitaris. Aquest darrer aspecte també està present en les respostes, recollides a nivell qualitatiu, dels mateixos estudiants.

Taula 3: Percepció individual segons el grau universitari

	Percepció individual de la situació mediambiental
Biologia	Molts dels estudiants afirmen la idea sobre que l'actual situació mediambiental és preocupant, ja que el planeta és troba en una situació crítica, d'extrem risc i alarma. Es reitera que aquest impacte en l'ambient és a causa de l'activitat humana i que cal actuar, ja que sinó aquest impacte serà irreversible.
Educació Infantil i Primària	Els estudiants d'educació infantil i primària expressen que la situació actual és precària i molt complicada. També entenen que aquesta es deguda a les accions humanes. S'afirma que la situació empitjora amb el temps i cal actuar perquè no esdevingui impossible de solucionar.

Logopèdia	Els estudiants descriuen la situació com a preocupant, perillosa i que empitjora amb el temps, podent arribar a causar enormes alteracions ambientals. A més, destaca la idea de que si no es millora la situació, haurem d'enfrontar-nos a les conseqüències.
Psicologia	La majoria d'estudiants afirmen que es tracta d'una situació nefasta i crítica generada per l'activitat humana. En algun cas, també es comenta que la situació és resultat de les estructures capitals que regeixen la societat (model actual de producció, model globalitzat capitalista, persones individualistes i egoistes). D'altra banda, en contraposició, un dels estudiants expressa que: "No compateixo les perspectives de tipus apocalíptic; no tenim un efecte significatiu en el canvi climàtic. Molts problemes es resoldran per sí sols per efecte de l'economia de mercat".
Teràpia Ocupacional	La totalitat d'estudiants del grau confirmen que la situació mediambiental és preocupant i que va a pitjor de forma desmesurada i a una velocitat molt elevada.
Veterinària i Ciència i Producció Animal	La percepció predominant defensa que es tracta d'una situació dolenta, que es troba en estat crític i que representa un problema molt gran que cada dia va a pitjor.

6.3 Preocupació social

Aquest punt recull els resultats de l'estudi relacionats amb la percepció de la preocupació social manifestada pels estudiants en funció del grau universitari.

D'aquesta manera, els resultats més significatius descriuen que els estudiants del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal (19,4) i els del grau en Teràpia Ocupacional (19,2) són els que mostren una percepció de la preocupació social més positiva. D'altra banda, els universitaris del grau en Biologia (17,2) són els que mostren una puntuació més baixa, que correspon a una percepció de la preocupació social més negativa.

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Biologia	10	17,20	2,573	,814	15,36	19,04	14	22
Psicologia	5	18,00	2,550	1,140	14,83	21,17	14	21
Teràpia Ocupacional	5	19,20	1,643	,735	17,16	21,24	18	22
Doble Grau d'Educació Infantil i Primària	5	18,40	2,881	1,288	14,82	21,98	16	22
Doble Grau Veterinària i Ciència i Producció Animal	5	19,40	1,673	,748	17,32	21,48	17	21
Logopèdia	5	18,60	2,881	1,288	15,02	22,18	14	21
Total	35	18,29	2,408	,407	17,46	19,11	14	22

Figura 18: Estadístics descriptius de la preocupació social en funció del grau universitari

Tanmateix, és important valorar que les puntuacions obtingudes pels diversos graus en relació a la preocupació social, no denoten diferències significatives.

D'altra banda, a nivell qualitatiu, s'observa que les respostes dels estudiants dels diferents graus també són bastant similars.

Taula 4: Percepció social segons el grau universitari

	Percepció social de la situació mediambiental
Biologia	<p>Es destaca la idea de que la societat no és conscient de la situació i que, conseqüentment, aquesta no col·labora per a la seva millora.</p> <p>En referència a la percepció de la resta d'estudiants universitaris, les respostes són diverses; alguns estudiants de biologia afirmen que la majoria pensen i expressen que es tracta d'una situació preocupant. D'altra banda, altres defensen que aquesta visió no és compartida entre els universitaris, ja que molts no estan sensibilitzats ni mostren interès pel tema.</p>
Educació Infantil i Primària	<p>La idea general recau en què la situació mediambiental empitjora però la societat continua actuant igual. A més, un dels estudiants expressa que: "Tothom és conscient que el món està canviant, però pot ser es desconeixen les causes i com canviar-ho".</p>
Logopèdia	<p>En relació a la preocupació per part de la resta d'estudiants, hi ha dos opinions; un dels estudiants creu que la majoria estan preocupats, mentre que la resta expressa que la major part dels estudiants no estan preocupats ni gaire informats sobre el tema.</p> <p>Un dels estudiants respon a la pregunta amb un "no ho sé".</p>
Psicologia	<p>Alguns estudiants expressen que en els darrers anys la preocupació i consciència envers el tema ha incrementat. No obstant, també afirmen que encara calen fer moltes coses. Un estudiant ressalta que: "La gent està bastant conscienciada al voltant d'aquest tema, però això no correlaciona amb què tots ells s'impliquin en millorar la situació".</p> <p>Pel que fa a la resta d'estudiants universitaris, tots ells conclouen que la majoria d'aquests estan mínimament informats i que comparteixen la visió dominant dels mitjans de comunicació. En efecte, un dels estudiant remarca que: "(aquesta preocupació) és compartida per la majoria d'estudiants universitaris; tot i que penso que jo ho argumento des d'una posició més anticapitalista i col·lectivista".</p>
Teràpia Ocupacional	<p>La majoria d'estudiants afirma que la societat està obviant la importància d'aquesta situació en la vida de tota la</p>

	<p>humanitat. En particular, un estudiant expressa: “Considero que molta gent no creu en el canvi climàtic”.</p> <p>En relació a la percepció de la situació de la resta d’estudiants universitaris, es conclou que cada cop hi ha més estudiants i joves preocupats, però continua sent una minoria de la població. A més, es destaca que la majoria són conscients però no actuen al respecte: “Penso que gairebé tots els estudiants són conscients del problema (...) però no a tothom li preocupa ni se’n fa responsable”.</p>
<p>Veterinària i Ciència i Producció Animal</p>	<p>A nivell social, un dels estudiants defensa que; “predominen els interessos econòmics per sobre de les conseqüències mediambientals”. Els estudiants creuen que la societat mostra poca preocupació i implicació.</p> <p>A nivell d’estudiants universitaris, la major part d’aquests afirmen que la resta d’estudiants es mostra preocupat: “Crec que generalment els estudiants universitaris estem més conscienciats que les generacions anteriors però això no significa que tothom tingui actituds responsables amb el medi ambient”. No obstant, alguns estudiants creuen que la major part dels universitaris creuen que no és un problema greu i que no hi ha conscienciació ni ganes d’actuar al respecte.</p>

6.4 Consciència individual

Primerament, quant a la consciència individual, cal destacar que les mitjanes de les puntuacions en relació a aquesta variable són similars i no s’observen diferències molt significatives entre els graus. No obstant, se sap que els estudiants del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal tenen la puntuació més alta (31,0), seguidament dels estudiants del grau en Biologia (30,56) i que, per contra, els estudiants del grau en Psicologia tenen la puntuació més baixa (27,6).

Descriptives

ConsciènciaIndividual

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Biologia	9	30,56	2,404	,801	28,71	32,40	27	34
Psicologia	5	27,60	3,209	1,435	23,62	31,58	24	32
Teràpia Ocupacional	5	28,60	2,881	1,288	25,02	32,18	25	32
Doble Grau d'Educació Infantil i Primària	4	29,75	1,500	,750	27,36	32,14	28	31
Doble Grau Veterinària i Ciència i Producció Animal	3	31,00	3,606	2,082	22,04	39,96	27	34
Logopèdia	5	29,20	2,950	1,319	25,54	32,86	27	34
Total	31	29,48	2,755	,495	28,47	30,49	24	34

Figura 19: Estadístics descriptius de la consciència individual en funció del grau universitari

Com ja s'ha dit anteriorment, la categoria de consciència individual també engloba el conjunt de pensaments, creences i valors, així com els sentiments, que determinen, en certa mesura, el grau de consciència de la mateixa persona en relació a la situació mediambiental. En aquest sentit, seguidament es presenten les respostes, de caire qualitatiu, dels estudiants dels diversos graus universitaris sobre les creences i valors que consideren fonamentals en l'individu perquè aquest mostri una major implicació amb el medi ambient.

Taula 5: Creences i valors segons el grau universitari

	Creences i valors fonamentals per a la implicació amb el medi ambient
Biologia	Respecte envers la natura; consciència del problema; visió futurista i conservacionista del medi ambient; reducció del consumisme i apostar per una societat minimalista; compromís amb el medi ambient; el medi ambient és imprescindible per a la nostra supervivència i importància de l'educació ambiental.
Educació Infantil i Primària	Consciència dels efectes negatius de no realitzar conductes proecològiques; respecte pel medi ambient; reutilitzar; coneixement (informar-se sobre el tema); respecte, empatia, generositat i amor per la natura; reflexionar sobre les repercussions de les nostres accions i créixer acompanyat d'una educació ambiental transversal al llarg de la vida.
Logopèdia	Creença de que una simple acció pot ajudar al medi ambient i que la suma de les accions de tothom ajudaria a millorar la situació mediambiental; creença de que el medi ambient és extremadament important per a nosaltres (humans) però també pel planeta; respecte envers els altres, ja que les nostres accions no ens afecten únicament a nosaltres mateixos i la conscienciació de la problemàtica ambiental. Un dels estudiants ha respon amb “no ho sé”.
Psicologia	Inquietud per l'entorn; respecte pel medi; interès en un món millor i responsabilitat envers les generacions futures; sentiment de responsabilitat, així com compromís social; amor per la natura i biodiversitat; solidaritat, empatia i anticapitalisme, municipalisme i ecologisme.
Teràpia Ocupacional	Consciència de la importància del medi i la vida de totes les espècies; coneixement de les conseqüències de la situació per a la vida humana; creença de que totes les accions serveixen per petites que siguin; tenir clar que els humans en som els causants i que cal fer un canvi des del govern.
Veterinària i Ciència i Producció Animal	Creença de que no estem sols i que l'acció humana té repercussions en l'ambient; entendre que la causa de la situació es l'ésser humà i es responsabilitat seva millorar la situació; respecte per la natura i entendre que el benestar de

d'aquesta repercuteix en el benestar de l'espècie humana i, finalment, el respecte, el coneixement i la responsabilitat.

6.5 Participació

En referència als resultats en relació a la participació, aquests afirmen que els estudiants del grau en Biologia (63,67) són els que més participen i, per tant, realitzen més conductes proambientals. D'altra banda, en l'altre extrem, s'observa que els estudiants del grau en Psicologia (53,0) són els que es mostren menys implicats en la realització de comportaments proecològics.

Descriptives

Participacio

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Biologia	9	63,67	6,690	2,230	58,52	68,81	53	72
Psicologia	5	53,00	14,089	6,301	35,51	70,49	29	63
Teràpia Ocupacional	5	57,40	5,273	2,358	50,85	63,95	52	64
Doble Grau d'Educació Infantil i Primària	5	57,40	6,107	2,731	49,82	64,98	47	62
Doble Grau Veterinària i Ciència i Producció Animal	4	58,75	7,676	3,838	46,54	70,96	49	67
Logopèdia	4	58,00	7,257	3,629	46,45	69,55	49	66
Total	32	58,72	8,329	1,472	55,72	61,72	29	72

Figura 20: Estadístics descriptius de la participació en funció del grau universitari.

A mes, també es complementen les dades anteriors amb la següent taula en què s'exposen les diferents accions proambientals que desenvolupen, quotidianament, els estudiants de cadascun dels graus.

Taula 6: Accions proambientals quotidianes segons el grau universitari

	Accions proambientals quotidianes dels estudiants
Biologia	Reciclatge; ús de bombetes de baix consum; ús del transport públic; ús d'un cotxe ecològic; consum d'aliments i productes ecològics i locals; reducció del consum de carn; seguir una alimentació vegetariana o vegana; reducció del consum de plàstic i no malgastar fulls ni menjar.
Educació Infantil i Primària	Reciclatge; caminar per anar als llocs; ús de paper reciclat; reducció del consum de plàstic; reducció de la impressió de documents i fer servir l'ordinador; ús del transport públic i reducció d'accions consumistes (no comprar "perquè sí").
Logopèdia	Reciclatge; reducció del consum de plàstic; ús del transport públic i control de l'ús d'aigua (dutxar-se i no banyar-se).
Psicologia	Reciclatge; ús d'un cotxe elèctric; ús de mocadors de roba; impressió a doble cara; recollir les deixalles generades a

	l'exterior; ús del transport públic o caminar; reducció del consum de plàstic; tenir plantes a la llar per afavorir la generació d'oxigen; ús de la copa menstrual; reducció del consum d'aliments d'origen animal i militar en un partit d'esquerres on l'ecologia és un pilar fonamental.
Teràpia Ocupacional	Reciclatge; no tirar brossa al terra ni al mar; estalviar aigua; reducció del consum de carn (en casos, peix, ous i llet); reducció del consum de plàstic; reducció de l'ús de llum; reutilització d'objectes; donació de roba; consumir productes de km 0 i fer un ús de la copa menstrual.
Veterinària i Ciència i Producció Animal	Reciclatge; estalvi d'aigua i energia; no consumir productes d'origen animal, evitar el consumisme innecessari; comprar productes biodegradables, ecològics o de proximitat; conscienciar a terceres persones; reducció del consum de plàstic; ús del transport públic i ús de bicicleta i corregir accions que afecten de forma negativa al medi ambient.

Finalment, s'observa que les respostes dels estudiants són similars entre els diferents graus universitaris. Aquest fet, també s'observa en la figura anterior, atès que les mitjanes són semblants i no hi ha diferències significatives entre aquestes.

6.6 Coneixement

En darrer lloc, però no menys important, en relació al coneixement, és rellevant destacar que aquesta variable es presenta en un nivell més elevat en els estudiants del grau en Biologia (24,4) i, de forma oposada, els estudiants del grau en Logopèdia (17,0) són els que mostren menys nivell de coneixement sobre la temàtica.

Descriptives

Coneixement

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Biologia	10	24,40	2,011	,636	22,96	25,84	21	28
Psicologia	5	21,60	4,506	2,015	16,01	27,19	17	28
Teràpia Ocupacional	5	21,00	2,000	,894	18,52	23,48	19	24
Doble Grau d'Educació Infantil i Primària	5	19,20	4,087	1,828	14,13	24,27	15	24
Doble Grau Veterinària i Ciència i Producció Animal	5	21,20	2,387	1,068	18,24	24,16	19	25
Logopèdia	5	17,00	3,391	1,517	12,79	21,21	13	21
Total	35	21,26	3,760	,636	19,97	22,55	13	28

Figura 21: Estadístics descriptius el coneixement en funció del grau universitari.

De la mateixa manera, també s’han obtingut resultats, de caire més qualitatiu, sobre el coneixement dels universitaris en relació a la definició i concepte de “conductes responsables o proambientals”. Aquestes respostes permeten obtenir una visió més específica sobre els coneixements dels estudiants relacionats amb aquest tema.

Taula 7: Definició de “conductes responsables o proambientals” segons el grau universitari

	Què són les “conductes responsables o proambientals” envers el medi ambient?
Biologia	Es defineixen les conductes proambientals com comportaments actius que pretenen guardar un respecte, manteniment i bon estat del medi ambient i procurar no empitjorar la situació. En algun cas, també es parla de no posar en compromís a les generacions futures.
Educació Infantil i Primària	Segons els estudiants, aquest tipus de conducta fa referència a les accions que es fan per reduir la contaminació i que són favorables per a la sostenibilitat. Un dels estudiants les defineix com: “Tractar al planeta com ens agradaria que ens tractessin a nosaltres”.
Logopèdia	Es defineixen com a comportaments que no facin malbé i que ajudin el medi ambient. Dos dels estudiants relacionen les conductes proambientals amb les decisions que es prenen de forma quotidiana que no comprometen l’ambient. Un dels estudiants parla de “accions per ajudar a recuperar al medi ambient”.
Psicologia	La majoria d’estudiants descriu aquestes conductes com accions, hàbits i consideracions que beneficien el medi ambient i afavoreixen la sostenibilitat. També es comparteix la idea de accions positives; “tota acció que comporta un impacte ambiental nul o positiu cap al medi (...) qualsevol conducta que tingui conseqüències positives pel medi ambient”.
Teràpia Ocupacional	Els estudiants concorden en què són accions quotidianes que permeten la millora o manteniment del medi ambient i que, per tant, no perjudiquen el medi. També destaca la idea de que són accions individuals.
Veterinària i Ciència i Producció Animal	Són aquelles conductes que l’individu realitza tenint present que l’activitat humana té repercussions en l’ambient. Un altre estudiant expressa que: “són totes aquelles accions que afavoreixen i respecten el medi ambient, ja siguin directes o indirectes, grans o petites.

6.7 Influència de la universitat

En aquest apartat es vol analitzar si la universitat a la qual assisteix l'estudiant té algun tipus d'influència o relació en la presència d'actituds proambientals dels mateixos.

Per saber si existeix una possible relació entre ambdues variables, s'ha establert una relació entre una variable quantitativa (la puntuació total obtinguda en l'escala Likert) i una variable qualitativa no binària (les diverses universitats).

Primer de tot, a partir d'una prova de Kolmogorov–Smirnov, s'ha comprovat que les dades no segueixen una distribució normal (veure figura 22).

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PuntuacióTotal is normal with mean 0 and standard deviation 1,000.	One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Figura 22: Contrast d'hipòtesis de la Prova de Kolmogorov-Smirnov

Així, seguidament, s'ha realitzat una prova de Kruskal–Wallis, en la qual, quan $p < 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que es compleix la hipòtesi alternativa (almenys una de les mitjanes és diferent). En contrapartida, si $p > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les mitjanes són iguals).

En aquest cas, com s'observa en la figura X, no es rebutja la hipòtesi nul·la i, per tant, les mitjanes són iguals. Així doncs, en aquest cas, $p\text{-valor } (0,712) > 0,05$ i, com a resultat, es compleix la hipòtesi nul·la que determina que no existeixen diferències significatives entre els mitjanes de les diferents universitats. En aquest sentit, la universitat no té cap influència ni relació amb què els estudiants presentin més o menys actituds proambientals.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PuntuacióTotal is the same across categories of Universitat.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,712	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Figura 23: Contrast d'hipòtesis de la Prova de Kruskal-Wallis.

Tanmateix, tot i que les mitjanes són molt similars i que, per tant, no hi ha diferències significatives entre les actituds proambientals dels estudiants de cadascuna de les

universitats, tal com s'exposa a continuació, els estudiants de la Universitat de Salamanca (186,8) i els de la Universitat de Lleida (186,4) són els que presenten més actituds responsables envers el medi ambient. Per un altre costat, s'observa que els estudiants que han obtingut una menor puntuació de l'escala Likert, i que tenen menys actituds proecològiques, són els estudiants de l'Institut Politècnic de Porto (177,0).

Descriptives

PuntuacióTotal

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Universitat de Salamanca	5	186,80	12,795	5,722	170,91	202,69	171	200
Universitat de Vic	20	184,30	18,050	4,036	175,85	192,75	130	212
Universitat de Lleida	5	186,40	10,114	4,523	173,84	198,96	178	202
Institut Politècnic de Porto	5	177,00	17,073	7,635	155,80	198,20	163	204
Total	35	183,91	16,028	2,709	178,41	189,42	130	212

Figura 24: Estadístics descriptius de la puntuació total en funció de la universitat

D'altra banda, de forma qualitativa, també s'observa la implicació, i possible influència, que tenen les diferents universitats sobre les actituds proambientals dels estudiants. Aquests resultats s'analitzen a partir de la percepció que tenen els estudiants sobre la preocupació i la implicació per part de la universitat en relació al medi ambient.

En primer lloc, pel que fa l'Institut Politècnic de Porto, la majoria d'estudiants que hi assisteixen defensen que la universitat no està gaire compromesa amb la cura del medi ambient. No obstant, un dels estudiants afirma que: "Considero que no es preocupa com ho hauria de fer, tot i així, està millorant en aquest aspecte". Així, algunes de les accions que, segons els estudiants, realitza la universitat són les següents: promou el reciclatge, tot i que, un dels estudiants comenta que sovint falta algun dels containers; promou l'estalvi d'energia amb cartells que recorden tancar els llums i els ordinadors.

En segon lloc, els estudiants de la Universitat de Lleida es mostren força equidistants. Per un banda, la majoria dels alumnes afirma que la universitat es preocupa pel medi ambient; promou el reciclatge; realitza xarrades i conferències sobre la temàtica; dona suport a manifestacions sobre el canvi climàtic. Tot i això, els estudiants remarquen que aquesta preocupació i, conseqüentment, les mesures adoptades per la universitat són insuficients: "Penso que haurien de fer més xerrades i que haurien d'haver-hi més cartells que

conscienciïn els estudiants a la universitat com per exemple, cartells al lavabo perquè no es gasti llum innecessàriament, cartells als passadissos, etc. També crec que la universitat hauria de fer alguna festa en dies com per exemple el Dia Mundial de la Terra on el tema sigui el medi ambient”. Finalment, un dels estudiants de la universitat de Lleida defensa que aquesta no es mostra preocupada per la situació mediambiental.

En tercer lloc, es mostra que la Universitat de Salamanca, la majoria d’estudiants afirmen que la universitat es mostra bastant preocupada en relació al medi ambient, ja que descriuen la presència de les següents accions: sovint es realitzen conferències sobre el medi ambient, sobre el reciclatge, l’estalvi energètic; afavoreix el reciclatge; dona suport a manifestacions sobre el canvi climàtic i, també hi ha un col·lectiu que desenvolupa diferents activitats sobre el tema. Tanmateix, un dels estudiants expressa que: “No crec que la universitat contribueixi lo suficient amb el medi ambient. Per exemple, al laboratori no s’utilitza material reciclable, als lavabos de la universitat tampoc s’utilitza paper higiènic reciclable, sinó que s’empra el més barat i, per tant, contaminant. (...) tampoc hi ha una zona per aparcar les bicicletes i reduir l’ús d’automòbils. Promoure conferències afins al tema o afavorir el reciclatge no és suficient”.

En quart, i darrer lloc, la majoria dels estudiants de la Universitat de Vic afirmen que la universitat realitza algunes accions proecològiques que, segons els mateixos, denoten preocupació envers la situació mediambiental: afavoreix i promou el reciclatge; compta amb cartells informatius, situats al costat de les impressores, sobre la tala d’arbres i la importància d’evitar malgastar paper; utilitza paper reciclat; realitza, sobretot al campus de ciències, conferències i exposicions relacionades amb la temàtica; disposa de vàters sostenibles que estalvien aigua; promou, per les xarxes socials, el Dia Internacional del Medi Ambient i el Dia Internacional de l’Estalvi d’Energia; compta amb el projecte *Eco Campus*, que treballa perquè la universitat sigui el més sostenible possible; Afavoreix un *Campus lliure de fum*, ja que prohibeix fumar a dins del recinte i, finalment, s’adhereix al projecte *Fridays For Future*, per iniciativa d’estudiants de biologia, en què alumnat i professorat desenvolupen accions proambientals.

Tanmateix, alguns dels estudiants d’aquesta mateixa universitat defensen una visió diferent, atès que exposen que la universitat es mostra poc preocupada pel medi ambient, com en el cas d’un dels estudiants que descriu que: “En la quotidianitat del dia a dia, el medi ambient no és un tema que acostumi a ser protagonista”. En conjunt, els universitaris

consideren que la universitat hauria de millorar alguns aspectes amb l'objectiu de mostrar més preocupació i interès pel tema: mostrar més implicació; realitzar més conferències i exposicions sobre aquesta temàtica, ja que es considera que se'n fan poques; controlar l'abús de la calefacció i els llums; donar més suport i adherència a manifestacions o concentracions en defensa del medi ambient.

Finalment, en referència a aquest apartat, també s'han obtingut resultats en relació a la presència d'actituds proambientals i la ubicació física de la universitat. Així, els campus universitaris dels estudiants de l'Institut Politècnic de Porto, de la Universitat de Vic i de la Universitat de Salamanca estan situats al centre de la ciutat, mentre que el campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari de la Universitat de Lleida es troba a la perifèria de la ciutat. En aquest sentit, els estudiants del campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari de la Universitat de Lleida presenten, conjuntament amb els estudiants del grau en Biologia de la Universitat de Salamanca, més actituds responsables cap al medi ambient.

6.8 Influència del grau universitari

En aquest apartat es pretén conèixer si el grau o tipus d'estudis que cursa l'estudiant té alguna relació amb la presència o no d'actituds proambientals en l'estudiant.

Per saber si hi ha relació entre ambdues variables, s'ha establert una relació entre una variable quantitativa (la puntuació total obtinguda en l'escala Likert) i una variable qualitativa no binària (els diferents graus cursats pels estudiants).

Primer de tot, a partir de la prova de Kolmogorov–Smirnov, s'ha comprovat que les dades no segueixen una distribució normal (veure figura 22).

Així, seguidament, s'ha realitzat una prova de Kruskal–Wallis, en la qual, quan $p < 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que es compleix la hipòtesi alternativa (almenys una de les mitjanes és diferent).

En contrapartida, si $p > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les mitjanes són iguals).

En aquesta situació, com que $p\text{-valor} (0,387) > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la i es demostra que no s'observen diferències significatives entre les mitjanes. En aquest sentit, el grau que cursa l'estudiant no té cap influència en què els estudiants presentin més o menys actituds proambientals.

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PuntuacióTotal is the same across categories of Grau	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,387	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Figura 25: Contrast d'hipòtesis de la prova de Kruskal-Wallis

Tot i haver constatat que no hi ha diferències significatives entre els diferents graus universitaris, tal com s'observa en la següent taula, les puntuacions més altes obtingudes en l'escala Likert corresponen al grau en Biologia (192,6) i al doble grau en Veterinària i Ciència i producció (186,4). Per contra, els estudiants del grau en Psicologia mostren les puntuacions més baixes (173,8).

PuntuacióTotal	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Biologia	10	192,60	12,331	3,899	183,78	201,42	171	212
Psicologia	5	173,80	27,689	12,383	139,42	208,18	130	199
Teràpia Ocupacional	5	183,80	9,011	4,030	172,61	194,99	173	197
Doble Grau d'Educació Infantil i Primària	5	181,20	14,377	6,430	163,35	199,05	160	196
Doble Grau Veterinària i Ciència i Producció Animal	5	186,40	10,114	4,523	173,84	198,96	178	202
Logopèdia	5	177,00	17,073	7,635	155,80	198,20	163	204
Total	35	183,91	16,028	2,709	178,41	189,42	130	212

Figura 26: Estadístics descriptius de la puntuació total en funció del grau universitari

6.9 Influència del gènere

Finalment, un dels propòsits d'aquesta recerca és analitzar la possible relació entre el gènere dels estudiants i la presència de més o menys actituds proambientals en els mateixos. Així doncs, per establir una relació entre una variable quantitativa (la puntuació total obtinguda en l'escala Likert) i una variable qualitativa binària (el gènere dels estudiants).

Primer de tot, a partir d'una prova de Kolmogorov-Smirnov, s'ha comprovat que les dades no segueixen una distribució normal (veure figura 22).

A continuació, s'ha realitzat una prova U de Mann-Whitney (Wilcoxon) en la qual, quan $p\text{-valor} < 0,05$, les puntuacions es consideren significatives, podent afirmar que es rebutja la hipòtesi nul·la i que, per tant, es compleix la hipòtesi alternativa (les mitjanes són

diferents). D'altra banda, si $p\text{-valor} > 0,05$, no es rebutja la hipòtesi nul·la (les mitjanes són iguals). En aquest cas, $p\text{-valor} (0,001) < 0,05$ i, per tant, es compleix la hipòtesi alternativa, rebutjant així, la hipòtesi nul·la. S'observa que les mitjanes obtingudes pels estudiants de gènere masculí i femení presenten diferències significatives. Aquest fet, demostra que, en aquest cas, el gènere té una influència en la presència de més o menys actituds proambientals en els estudiants universitaris.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PuntuacióTotal is the same across categories of Gènere.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,001 ¹	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

¹Exact significance is displayed for this test.

Figura 27: Contrast d'hipòtesis de la prova U de Mann-Whitney

És més, a continuació (veure figura 28), es pot apreciar que les noies obtenen puntuacions més altes en l'escala Likert (189,24), que corresponen a una major presència d'actituds proambientals, mentre que els nois obtenen una mitjana més baixa (170,6).

Descriptives

PuntuacióTotal

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Masculí	10	170,60	16,887	5,340	158,52	182,68	130	191
Femení	25	189,24	12,394	2,479	184,12	194,36	160	212
Total	35	183,91	16,028	2,709	178,41	189,42	130	212

Figura 28: Estadístics descriptius de la puntuació total en funció del gènere.

7. Discussió dels resultats

Un cop exposats els resultats, en el present apartat, aquest es relacionen amb els objectius i hipòtesis plantejades, així com amb el marc teòric de referència. La discussió dels resultats es presenta seguint l'ordre exposat prèviament en els resultats, comentant aquells aspectes o elements més rellevants.

En primer lloc, pel que fa l'objectiu general de la investigació, els resultats han permès conèixer les actituds proambientals presents en els estudiants universitaris, ja que en l'estudi s'ha confirmat una actitud proambiental majoritària, donat l'elevat grau d'acord obtingut pel conjunt d'estudiants. Segons Amérgo (2006), variables sociodemogràfiques com són la joventut, un nivell educatiu elevat i posseir un cert grau d'informació (característiques presents en els estudiants universitaris) es relacionen amb l'aparició d'actituds ambientals, així com amb la voluntat de realitzar accions proambientals. L'obtenció d'aquests resultats es podria explicar en base a l'actual situació mediambiental. En efecte, a causa de la situació en que ens trobem a dia d'avui, cada cop més, és evident l'augment de la preocupació i l'actuació per a la millora del medi ambient. A més, en els darrers mesos també han incrementat el nombre d'accions i manifestacions en contra del canvi climàtic, sobretot, en joves estudiants arrel de la iniciativa *Fridays For Future* proposada per Greta Thunberg.

En segon lloc, atenent al segon objectiu, es pot dir que s'han complert les hipòtesis sis i set, ja que s'ha observat que les actituds proambientals presents en els estudiants es relacionen amb la voluntat de realitzar conductes proecològiques de forma quotidiana. Segons Halahan (1991), aquestes actituds estan implícites en les opinions en relació a la protecció de l'ambient natural i a la conservació dels recursos i, igualment, influeixen en les decisions que es prenen a diari. Els resultats exposen que els estudiants del grau en Biologia, seguidament del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal són els que presenten més actituds proambientals. D'igual manera, els estudiants d'ambdós graus són els que mostren nivells més elevats de participació i, per tant, de voluntat per realitzar conductes proecològiques.

D'altra banda, segons Halahan (1991) els processos mitjançant els quals les persones es relacionen amb l'ambient no operen de forma independent, ja que el coneixement influeix en les actituds i viceversa. Els resultats demostren que els estudiants amb un major coneixement sobre la temàtica presenten més actituds proambientals. En efecte, els estudiants del grau en Biologia, a més de ser els que presenten més actituds proambientals, són els que també mostren tenir més coneixement en relació al medi ambient. Així, segons Martín-Molero (1994) "existeix una diferència perceptible entre els individus en ambients educats i aquells que no ho estan" (p.192). Els resultats, en

aquest cas, es podrien explicar tenint present el perfil d'aquests estudiants, així com el pla d'estudis, clarament més vinculat a les ciències ambientals, del grau en Biologia.

En tercer lloc, en relació al primer objectiu, s'han pogut identificar els valors i creences que configuren una actitud proambiental. En aquest sentit, s'ha complert la primera hipòtesi, atès que la presència de creences i valors proecològics en els estudiants universitaris incideix de forma positiva en l'aparició d'accions relacionades amb la cura del medi ambient. Les persones amb uns valors referents a la naturalesa i amb una major disposició de realitzar accions pel bé dels altres i amb una preocupació per la problemàtica mediambiental es mostren més disposats a realitzar conductes proambientals (Berenguer i Corraliza, 2000). Així, els resultats recullen que la consciència individual, que engloba les creences i valors dels estudiants, està directament relacionada amb la participació.

A més, es pot afirmar que les creences i valors tenen una incidència positiva en la participació, atès que les puntuacions obtingudes en ambdues dimensions són altes. En referència a la consciència individual i a la participació, se sap que els estudiants del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal tenen la puntuació més alta, seguidament dels estudiants del grau en Biologia. Tal com s'ha comentat anteriorment, l'adquisició d'aquestes creences i valors es veu influenciada per molts altres factors, tot i així, podria ser que, en aquest cas, es relacionés amb el fet que els estudiants d'ambdós graus mostrin més predisposició per realitzar conductes proambientals com a resultat d'uns valors referents a la naturalesa i unes creences vinculades a la preocupació per la problemàtica més presents.

Convé ressaltar que és fonamental estudiar aspectes directament relacionats amb la preocupació ambiental, així com també l'estudi de valors i creences indicadors d'aquesta preocupació (Berenguer i Corraliza, 2000). Així, segons Halahan (1991) els valors personals com la responsabilitat i els valors socials que reflecteixen punts de vista liberals orientats cap al canvi social, s'associen amb actituds favorables envers la preservació del medi ambient. Quant a la responsabilitat cal dir que, en els resultats obtinguts en l'estudi, és un dels valors i creença més present en les respostes dels estudiants.

D'altra banda, altres valors o creences, segons Berenguer i Corraliza (2000), estretament vinculats a la conducta proecològica són la preocupació social i ambiental, les normes

socials i personals, els valors personals, els valors altruistes, els valors biosfèrics, les creences, el sentiment d'obligació personal o les normes morals, la ideologia política, entre d'altres. En els resultats recollits s'observen la preocupació a nivell social, els valors personals, l'altruisme, les creences sobre les repercussions i efectes negatius de l'activitat humana en l'ambient, el sentiment d'obligació personal i, en el cas d'un dels estudiants, la ideologia política. Referent a això, alguns dels estudiants relacionen les actituds proambientals amb la ideologia política o bé altres conceptes com el consumisme, el minimalisme, el municipalisme, l'anticapitalisme, l'ecologisme, el vegetarianisme o veganisme, entre d'altres. Aquestes respostes es podrien interpretar tenint en compte el canvi social que es vol dur a terme en la societat; alguns d'aquests conceptes, a dia d'avui, "estan de moda" i, per tant, força presents en la societat (sobretot entre el jovent).

En quart lloc, en relació al tercer objectiu, es conclou que pel que fa a les actituds proambientals, no hi ha diferències significatives entre els diferents graus universitaris; el grau que cursa l'estudiant no té cap influència en què aquest presenti més o menys actituds proambientals. Tanmateix, es compleix la quarta hipòtesi, atès que els resultats de la recerca comproven que la preocupació envers el medi ambient en els estudiants del grau en Biologia (192,6) i del doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal (186,4) és més elevada que en estudiants del grau en Psicologia, Logopèdia, Teràpia Ocupacional, així com del doble grau en Educació Infantil i Primària.

En cinquè lloc, quant al quart objectiu de la investigació, s'ha pogut comprovar que la universitat no té cap influència ni relació amb què els estudiants presentin més o menys actituds proambientals. No obstant, els estudiants de la universitat de Salamanca (186,8) i de la Universitat de Lleida (186,4) són els que obtenen puntuacions més altes. Aquest resultat podria ser degut a que els estudiants d'aquestes universitats són els que cursen els graus d'àmbit més científic (grau en Biologia i doble grau en Veterinària i Ciència i Producció Animal).

En relació a aquest mateix objectiu, es pot dir que es compleix la tercera hipòtesi vist que els estudiants que estudien en universitats ubicades a la perifèria de la ciutat presenten més actituds responsables que aquells que estudien en universitats del casc urbà. Un estudi realitzat per Gary Evans i Kenneth Wood, el 1975, demostra que les avaluacions de l'ambient dels individus que habiten en ambients propers a les carreteres estan

influïdes negativament per les invasions que origina la urbanització, així com per la limitada experiència personal dels individus amb paisatges naturals (Halahan, 1991). Així, els resultats de l'estudi mostren que els estudiants del campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari de la Universitat de Lleida presenten, conjuntament amb els estudiants del grau en Biologia de la Universitat de Salamanca, més actituds responsables cap al medi ambient. En relació a aquest punt, Amérigo (2006) exposa que el proambientalisme també es relaciona amb el fet de residir en un àmbit rural.

Finalment, en referència a la hipòtesi dos, que exposa que les noies tenen més actituds proambientals que els nois, es pot afirmar que aquesta es compleix. En el present treball, les noies (189,24) han obtingut una mitjana superior a la dels nois (170,6). Segons González i Amérigo (1998), les dones es mostren més preocupades pel medi ambient i consideren més importants els valors altruistes en comparativa amb els homes. També cal destacar que les dones tenen una major consciència de les conseqüències (per un mateix i pels altres) de la situació ambiental, mentre que els homes són més propensos a creure que aquesta realitat s'està exagerant. Amérigo (2006) també assenyala que ser dona es relaciona amb el proambientalisme.

Així doncs, en referència als darrers objectius esmentats, els resultats obtinguts podrien ser una clara representació de l'actual sistema en què vivim. Encara que les actituds proambientals estan més presents en el gènere femení i que el grau i la universitat semblen condicionar les actituds proambientals, és important destacar que aquestes diferències no són significatives. Aquest fet, podria posar en evidència l'actual macrosistema en què ens trobem i que, per molt que hi hagin algunes diferències entre els estudiants de diferents graus i universitats, aquests no són aliens al sistema. Per tant, al final, es igual el grau o la universitat a la qual assisteixen els estudiants perquè les diferències no són evidents i, tots ells acaben per estar en un mateix sistema i, conseqüentment, reben els mateixos inputs de publicitat, de pressió social, etc.

8. Conclusions

En aquest apartat, s'exposen els aspectes més rellevants i concloents en relació a la present investigació:

- Es pot afirmar que, de forma general, s'han complert els objectius i s'ha donat resposta a les hipòtesis inicialment plantejades. Tanmateix cal tenir present, en tot moment, les limitacions de l'estudi.
- La consciència individual i la participació són molt importants en el desenvolupament d'actituds proambientals, atès que estan interrelacionades entre sí i, a més, correlacionen amb la preocupació individual i el coneixement.
- S'ha trobat que no existeix una relació directa entre la preocupació a nivell individual envers el medi ambient i el grau de coneixement de l'individu sobre la temàtica.
- Els resultats de la recerca també exposen que la percepció de la preocupació social per part dels estudiants, així com un entorn més o menys preocupat i/o involucrat per la causa, no està relacionat amb un increment d'actituds proecològiques en l'estudiant.
- La preocupació social no es relaciona amb cap altra
- S'ha trobat que la presència de més o menys actituds proambientals no es relaciona amb el centre universitari al qual assisteix l'estudiant. Tot i això, en general, els estudiants d'universitats situades a la perifèria del centre de la ciutat mostren més actituds proambientals.
- Encara que s'ha vist que el grau universitari no té influència en la presència d'actituds responsables cap al medi ambient, s'ha trobat que els estudiants de graus d'àmbit científic com Biologia i Veterinària i Ciència i Producció Animal mostren més actituds proecològiques.
- En efecte, s'observa que les puntuacions més altes pel que fa les categories que conformen les actituds proambientals corresponen, igualment, als estudiants d'aquests mateixos graus; els estudiants de Biologia obtenen nivells alts en la participació i coneixement, mentre que els de Veterinària i Ciència i Producció Animal en la preocupació individual i social, així com en relació a la consciència individual.
- Els resultats del present estudi es poden sumar a la d'altres investigacions en les quals es conclou que el gènere comporta diferències significatives en la presència d'actituds proambientals. Els estudiants de gènere femení mostren més actituds responsables envers en medi ambient en comparació als de gènere masculí.

9. Limitacions

Convé ressaltar que la present investigació no s'ha vist exempta de possibles limitacions que poden haver esbiaixat, d'alguna manera, els resultats obtinguts en l'estudi:

- Un aspecte a tenir en compte, és que amb els resultats del present estudi no es pot establir una relació causa-efecte entre les actituds ambientals i les variables analitzades. Únicament es pot observar en quina mesura aquestes variables correlacionen i en quin sentit ho fan.
- La selecció de la mostra a partir d'un mostreig no probabilístic suposa un biaix que cal tenir present a l'hora de generalitzar els resultats, ja que aquest tipus de mostreig fa que la mostra no sigui tan representativa com el en cas del mostreig probabilístic. En conseqüència, hi ha menys validesa externa. Per augmentar la validesa externa, es podria fer una reproducció dels resultats obtinguts en altres graus i universitats.
- A més, la utilització d'un mostreig per bola de neu comporta una altra limitació, atès que no hi ha un control dels subjectes participants. Això, suposa un biaix de la mostra, ja que l'investigador únicament coneix a les persones de contacte però no a la resta de participants. Així, aquest té poc control de la mostra perquè aquesta, finalment, dependrà dels moviments de les persones de contacte.
- Igualment, tot i que la mostra està formada per 35 individus, pot ser que no sigui del tot representativa ja que cadascun dels centres i graus universitaris està representat per un nombre reduït de subjectes.
- En el present estudi cal reconèixer un biaix de la mostra, degut al reduït nombre de nois en comparació al de noies (un 71,4% de noies davant d'un 28,6% de nois).
- Es desconeix en quin context han contestat el qüestionari els participants: si ho han fet sols o acompanyats, en quines circumstàncies, el temps dedicat, l'estat d'ànim, el moment del dia, entre d'altres. Aquest fet, pot haver produït un biaix de les respostes.
- Segons León i Montero (2015), l'enquesta, metodologia emprada en aquest treball, presenta un biaix important de desitjabilitat social. Així, en relació als biaixos possiblement ocasionats en l'estudi, hi ha la desitjabilitat social, ja que hi ha la possibilitat que els estudiants no hagin respost honestament al qüestionari,

sinó que ho hagin fet en funció d'allò esperat per l'investigador o la mateixa societat.

10. Futures propostes de millora

L'últim apartat, però no menys important, són les propostes de millora. Aquest punt és un dels més interessants de la investigació, atès que permet reflexionar sobre les línies d'investigació que es poden realitzar en un futur en base als resultats de la present recerca. D'igual manera, també permet valorar possibles plantejaments que donin un propòsit a la realització d'aquest treball i, per tant, apliquin de forma pràctica els coneixements i resultats obtinguts en el mateix.

- En un futur és podria realitzar un estudi longitudinal amb un disseny amb mesures pre-post amb l'objectiu d'estudiar de forma més concreta alguna de les variables o dimensions avaluades, en el present treball de forma més amplia, per conèixer la seva relació amb les actituds ambientals, però sobretot, per poder establir una relació de causalitat. Per exemple, es podria explorar el coneixement, introduint entre les dues mesures un curs formatiu sobre el medi ambient. Una altra variable d'aquest estudi, seria implementar un grup control i comparar-lo amb el grup que rep la formació.
- Una altra proposta interessant seria realitzar una investigació similar a la present però modificant la mostra. En aquest cas, es podria fer un estudi en què es comparessin dos grups d'individus; el primer, estudiants universitaris i el segon, joves que no ho fossin.
- En el present treball s'estudien les actituds proambientals i conductes proecològiques a partir de la percepció del propi estudiant. Així, un aspecte que es podria tenir en compte en una futura investigació és la percepció d'aquestes actituds proambientals però, per part de la societat. És a dir, conèixer quina és la percepció social envers les actituds i conductes proambientals dels estudiants universitaris.
- Es coneix, en base al present estudi, que al parlar d'actituds proambientals, el coneixement està directament relacionat amb la consciència individual i la participació. Així, una possible aplicació pràctica seria implementar l'educació

ambiental de forma transversal en els estudis obligatoris dels infants i adolescents amb l'objectiu d'augmentar les actituds en relació al medi ambient en les futures generacions.

11. Referències bibliogràfiques

Amérigo, M. (2006). La investigación en España sobre actitudes proambientales y comportamiento ecológico. *Medio Ambiente y Comportamiento Humano*, 7(2), 45-71. Consultat 18 maig 2019, des de https://mach.webs.ull.es/PDFS/Vol7_2/Vol7_2_c.pdf

Berenguer, J. M., i Corraliza, J. A. (2000). Preocupación ambiental y comportamientos ecológicos. *Psicothema*, 12(3). Consultat 18 maig 2019, des de <http://www.psicothema.com/psicothema.asp?id=338>

Castanedo, C. (1995). Escala para la evaluación de las actitudes pro-ambientales (EAPA) de alumnos universitarios. *Revista Complutense de educación*, 6(2). 253-278. Consultat 21 maig 2019, des de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=150169>

Castro, R. D. (2002). Voluntariado, altruismo y participación activa en la conservación del medio ambiente. *Psychosocial Intervention*, 11(3). Consultat 22 abril 2019, des de <http://www.redalyc.org/pdf/1798/179818139005.pdf>

Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya. (2015). Codi deontològic. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Núm. 6799

González, A., i Amérigo, M. (1998). La preocupación ambiental como función de valores y creencias. *Revista de Psicología Social*, 13(3), 453-461. doi: 10.1174/021347498760349706

Greenpeace (2017). *El cambio climático ya es la principal preocupación medioambiental de la sociedad española*. Recuperat 26 abril 2018, des de <https://es.greenpeace.org/es/sala-de-prensa/comunicados/el-cambio-climatico-ya-es-la-principal-preocupacion-medioambiental-de-la-sociedad-espanola/>

Holahan, C. (1994). *Psicología ambiental: Un enfoque general*. Mèxic: Limusa

Instituto Politécnico do Porto (2019). *P. Porto*. Consultat 15 maig 2019, des de https://www.ipp.pt/apresentacao-en-en/campi?set_language=en

Johnson, B. i Christensen, L. (2008). *Educational research quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

León, O. G., i Montero, I. (2015). *Métodos de investigación: En psicología i educación* (4ª ed.). Madrid: McGraw-Hill.

Martín-Molero, F. (1994). Educación Ambiental: La educación para la vida. *Revista Complutense de Educación*, 5(2), 183-198. Consultat 21 abril 2019, des de <https://revistas.ucm.es/index.php/RCED/article/view/RCED9494220183A>

Moreno, M., Corraliza, J.A, i Pedro, J. (2005). Escala de actitudes ambientales hacia problemas específicos. *Psicothema*, 17(3), 502-508. Consultat 21 maig 2019, des de <http://www.psicothema.com/psicothema.asp?id=3136>

Morosini, E. (2012). *Medición escalar de sujetos mediante escales sumativas: Escalas de actitud tipo Likert*. Consultat 12 abril 2019, des de <https://es.slideshare.net/EnriqueMorosini/escala-tipo-likert>

Universidad de Salamanca (2019). *Facultad de Biología: Grado en Biología*. Consultat 16 abril 2019, des de <http://facultadbiologia.usal.es/>

Universitat de Lleida (2019). *Campus Agroalimentari, Forestal i Veterinari*. Consultat 16 abril 2019, des de <http://www.udl.es/ca/localitzacio/etsea/>

Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya (2019). *Campus Uvic*. Consultat 17 abril 2019, des de <https://www.uvic.cat/universitat/campus-uvic>

Varela, S. (s.d). Capítulo 1: Psicología ambiental. Dins Íñiguez, L. i Pol, E. (Ed.). *Cognición, Representación y Apropiación del Espacio: Monografías Psico-Socio-Ambientales*, 9. Barcelona: P.P.U.

ANNEXES

ACTITUDS RESPONSABLES EN RELACIÓ AL MEDI
AMBIENT EN ESTUDIANTS UNIVERSITARIS

12. Annexes

12.1 Annex 1: Matriu d'instruments

MATRIU D'INTRUMENTS

INSTRUMENT	DIMENSIÓ	PREGUNTES	RESPOSTES
Dades sociodemogràfiques		Gènere	Femení, masculí, no binari
		Edat	21-27 anys
		Lloc de residència	
		Universitat	Universitat de Salamanca (USAL), Universitat de Vic (UVIC), Universitat de Lleida (UDL), Instituto Politécnico de Porto (IPP)
Preguntes obertes		Estudis (grau i curs)	Biologia, psicologia, teràpia ocupacional, doble grau mestre d'educació infantil i primària, doble grau veterinària i ciència i producció animal, logopèdia, treball social 3er, 4rt curs
		Quina percepció tens sobre l'actual situació medi ambiental? Creus que és compatible amb la majoria d'estudiants universitaris? Què entens per "conductes responsables o proambientals" envers el medi ambient? Quines accions estan presents en el teu dia a dia? Quines creences i valors consideres fonamentals a l'hora de promoure la implicació envers el manteniment del medi ambient? Diries que la universitat a la que assisteixes es preocupa pel medi ambient (ex. <i>promou conferències o exposicions relacionades, afavoreix el reciclatge, dona suport a manifestacions estudiantils, etc.</i>)? En cas afirmatiu, digues quines accions realitza.	

Escala Likert	Coneixement	It5	No tinc fàcil accés a tota la informació sobre el tema per poder conèixer la situació medi ambiental actual
		It17	No conec què he de fer per ajudar a millorar la situació ambiental
		It23	No tinc coneixement de les legislacions i/o normatives vigents al meu país relacionades amb el medi ambient
		It37	No es coneixen les repercussions, per la vida humana, de la desaparició d'espècies animals i vegetals
		It41	No trobo necessari que en els nous plans d'estudi universitaris s'inclogui l'educació ambiental.
		It46	No considero saber quina es l'actual situació medi ambiental
		It11	Quan reciclo em sento bé
		It18	Realitzar accions ecològiques em genera malestar
		It20	No m'he plantejat la repercussió que suposa la meua alimentació en l'actual situació ambiental
		It25	Quan veig algú tirant brossa a terra em venen ganes de cridar-li l'atenció
	It28	Sóc conscient de la repercussió de les meves accions en l'impacte ambiental	
	It30	Em sento responsable d'utilitzar productes no ecològics perquè contribueixo a la contaminació ambiental	
	It31	No em sembla que costi molt reduir la contaminació per protegir el medi ambient	
	It42	Em sento trist després de veure un programa/documental/vídeo sobre la destrucció ambiental	
It2	No compro aliments ecològics perquè són més cars		

LIKERT

1: Totalment en desacord

2: En desacord

3: Ni en desacord ni d'acord

4: D'acord

5: Totalment d'acord

It19	Les persones que m'envolten reciclen amb freqüència		
It22	La gent que m'envolta únicament protesta en relació al medi ambient quan ocorren desastres naturals		
It36	La gent que m'envolta utilitza, habitualment, paper reciclat		

12.2 Annex 2: Qüestionari

ACTITUDS RESPONSABLES QUE PRESENTEN ELS ESTUDIANTS UNIVERSITARIS EN RELACIÓ AL MEDI AMBIENT

Hola a tots/es.

Soc una estudiant de quart curs de Psicologia de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Estic elaborant el **Treball de Fi de Grau (TFG)**, estudi que tracta sobre **les actituds responsables que presenten els estudiants universitaris en relació al medi ambient**, amb l'objecte d'analitzar la percepció d'aquests envers el medi ambient, així com la seva predisposició vers la realització de comportaments pro ambientals (reciclar, tenir cura del medi ambient, donar suport a organitzacions ecologistes, entre d'altres).

A continuació trobaràs unes breus formulacions sobre dades sociodemogràfiques, seguidament de **4 preguntes obertes** i després un qüestionari en el que consten **50 opinions, frases, ítems**,... molt senzilles relacionades amb l'objecte d'estudi. Les respostes segueixen les següents categories: totalment en desacord, en desacord, ni desacord ni d'acord, d'acord i totalment d'acord. Per cadascun dels enunciat, si us plau selecciona amb una creu (X) aquell que mostri, de forma més curada, el teu acord o desacord envers l'enunciat.

(Si us plau, marca una casella per cada fila, si marques més d'una resposta no es podrà contar la teva resposta. Si es difícil escollir-ne únicament una, pensa en quina és la teva opinió la major part del temps)

Et recordo que aquest qüestionari és totalment anònim. Només necessito que dediquis una mica del teu temps per respondre'l, de manera el més sincera possible. Tingues en compte que no hi ha respostes correctes o incorrectes, totes són vàlides.

Moltíssimes gràcies anticipades per la teva col·laboració.

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Gènere

Femení Masculí No binari

Edat:

Lloc de residència:

Universitat:

Estudis (grau i curs):

Respon a les següents preguntes, de forma sincera, i exposant tot allò que consideris rellevant:

1. Quina percepció tens sobre l'actual situació medi ambiental? Creus que és compartida amb la majoria d'estudiants universitaris?
2. Què entens per "conductes responsables o proambientals" envers el medi ambient? Quines accions estan presents en el teu dia a dia?
3. Quines creences i valors consideres fonamentals a l'hora de promoure la implicació envers el manteniment del medi ambient?
4. Diries que la universitat a la que assisteixes es preocupa pel medi ambient (*ex. promou conferències o exposicions relacionades, afavoreix el reciclatge, dona suport a manifestacions estudiantils, etc.*)? En cas afirmatiu, digues quines accions realitza.

		Totalment en desacord	En desacord	NI d'acord	D'acord	Totalment d'acord
1	La gent que m'envolta utilitza molts productes que contaminen el medi ambient.					
2	No compro aliments ecològics perquè són més cars.					
3	Prioritzo la bellesa d'un paisatge a la construcció d'una carretera.					
4	No m'interessa canviar els productes que he utilitzat sempre per altres de nous que contaminin menys, ja que suposa un major cost.					
5	No tinc fàcil accés a tota la informació sobre el tema per poder conèixer la situació medi ambiental actual.					
6	Estaria disposat a fer concessions personals per reduir el ritme de la contaminació, encara que els resultats immediats no fossin significatius.					
7	No és notòria, entre la gent que m'envolta, la preocupació sobre els problemes medi ambientals.					
8	L'increment de la progressiva degradació del medi ambient pot ser perjudicial per la salut.					
9	No m'interessa informar a la gent de la importància que tenen la contaminació i els problemes medi ambientals.					
10	A les persones del meu cercle social no els importa consumir més plàstic abans que pensar en la protecció del medi ambient.					
11	Quan reciclo em sento bé.					
12	No invertiria temps a una organització que treballés per millorar la qualitat del medi ambient, encara que tingués l'oportunitat de fer-ho.					
13	Estic molt implicat en realitzar conductes pro ecològiques.					
14	No donaria diners a una organització orientada a la conservació del medi ambient, encara que tingués l'oportunitat de fer-ho.					
15	No s'hauria de controlar l'ús i abús de les bosses de plàstic.					
16	Cal prevenir l'extinció de qualsevol tipus d'animal, encara que signifiqui renunciar a algunes coses per a nosaltres mateixos.					
17	No conec què he de fer per ajudar a millorar la situació ambiental.					
18	Realitzar accions ecològiques em genera malestar.					

	Totalment en desacord	En desacord	Ni d'acord Ni en desacord	D'acord	Totalment d'acord
19					
	Les persones que m'envolten reciclen amb freqüència.				
20					
	No m'he plantejat la repercussió que suposa la meva alimentació en l'actual situació ambiental.				
21					
	Estic molt preocupat per la situació medi ambiental en el seu conjunt.				
22					
	La gent que m'envolta únicament protesta en relació al medi ambient quan ocorren desastres naturals.				
23					
	No tinc coneixement de les legislacions i/o normatives vigents al meu país relacionades amb el medi ambient.				
24					
	No em sento responsable de la contaminació de l'aire ja que, en tot cas, la meua contribució personal és molt petita.				
25					
	Quan veig algú tirant brossa a terra em venen ganes de cridar-li l'atenció.				
26					
	Penso que les accions encaminades a la conservació mediambiental impliquen un alt cost econòmic.				
27					
	No desitjo participar en activitats de protesta contra el deteriorament medi ambiental.				
28					
	Soc conscient de la repercussió de les meves accions en l'impacte ambiental.				
29					
	No estic disposat a tolerar molèsties per reduir la contaminació si, per fer-ho, hauria de restringir l'ús d'aparells com la televisió o l'aire condicionat.				
30					
	Em sento responsable d'utilitzar productes no ecològics perquè contribueixo a la contaminació ambiental.				
31					
	No em sembla que costi molt reduir la contaminació per protegir el medi ambient.				
32					
	En cas que el transport públic fos més eficient del que és, preferiria anar amb el meu propi cotxe, encara que no el tingués.				
33					
	No estaria disposat a renunciar a determinades comoditats a fi d'estalviar aigua.				
34					
	L'increment de la progressiva degradació medi ambiental pot ser perjudicial per la supervivència humana.				
35					
	No contemplo que la principal causa de l'escalfament global sigui l'agricultura i producció animal.				
36					
	La gent que m'envolta utilitza, habitualment, paper reciclat.				
37					
	No es coneixen les repercussions, per la vida humana, de la desaparició d'espècies animals i vegetals.				
38					
	El canvi climàtic és més greu del que sembla.				
39					
	No compro aliments ecològics perquè són més difícils de trobar.				

	Totalment en desacord	En desacord	Ni d'acord Ni en desacord	D'acord	Totalment d'acord
40					
	Quan compro qualsevol cosa miro seriosament el que costa, i no tinc en compte si contamina o no el medi ambient.				
41					
	No trobo necessari que en els nous plans d'estudi universitaris s'inclougui l'educació ambiental.				
42					
	Em sento trist després de veure un programa/documental/vídeo sobre la destrucció ambiental.				
43					
	No m'agradaria tenir un paper actiu en la millora de problemes ambientals.				
44					
	No tinc intenció de fer res per reduir la contaminació, atès que és una obligació del govern.				
45					
	La contaminació ambiental no afecta personalment la meua vida.				
46					
	No considero saber quina es l'actual situació medi ambiental.				
47					
	És un deure col·lectiu conservar els recursos naturals actuals per a les futures generacions.				
48					
	No vull assistir a concentracions relacionades amb la contaminació i els problemes ambientals.				
49					
	Quan compro qualsevol cosa miro seriosament el rendiment, i no tinc en compte si contamina o no el medi ambient.				
50					
	No m'interessa canviar els productes que he utilitzat sempre per altres de nous que contaminin menys, perquè tenen un menor rendiment.				

12.3 Annex 3: Consentiment informat

CONSENTIMENT PARTICIPACIÓ EN TREBALL DE RECERCA

....., DNI.....
accepto participar voluntàriament en l'estudi vinculat al treball de final de grau que realitza l'estudiant(no omplir)..... amb DNI.....(no omplir)..... dins del grau en Psicologia de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya (UVIC).

En el moment de formular aquesta autorització **declaro** que:

- Se m'ha informat del projecte del treball de final de grau que realitza l'estudiant, entenent que no es tracta d'una intervenció psicològica, sinó d'una pràctica en el marc de la formació acadèmica de l'estudiant.
- Se m'ha informat de les tasques que comporten la meva participació en aquesta recerca i que consisteixen en (breu resum):
- Sóc coneixedor/a de la possibilitat de retirar-me en qualsevol moment, sense necessitat de cap mena de justificació ni conseqüències.
- Les dades obtingudes a través de la meva participació es tractaran només amb finalitats científiques, i s'hi aplicaran les mesures necessàries per garantir la confidencialitat i el meu dret a la intimitat personal i familiar. Tan bon punt s'obtinguin es tractaran sense vincular-les a dades que permetin la meva identificació. No es comunicaran dades identificatives meves a altres persones. En cap cas es difondran de manera que es puguin vincular a la meva persona.
- Un cop finalitzat el treball, si és del meu interès, podré tenir accés als resultats globals de la recerca, així com a la memòria escrita del TFG, formulant la petició pertinent enviant un correu a la següent adreça electrònica de l'estudiant:

I perquè consti als efectes oportuns, signo aquest document a
el dia de del 20